

Новы Час

РАЗУМЕННЕ КАНСТЫТУЦЫ
ПА-УКРАИНСКУ

Стар. 5

ЦІ ЛЮБЯЦЬ ГРУЗИНЫ СТАЛІНА?

Дэмантаж помніка Сталіну на яго радзіме ў горадзе Горы выклікаў шырокую палеміку наконт цяперашняга стаўлення грузін да асобы правадыра народаў

Стар. 13

БЕЗ НАРВІЛІШАК ГЭТА БУДЗЕ НЕ «BE2GETHER»

Сотні аматараў музыкі з Беларусі, Літвы і прылеглых да іх краінаў сабраліся на вялікім полі, каб увасобіць галоўную ідэю мерапрыемства — роўнасць і еднасць

Стар. 14

УВЕСЬ ГЭТЫ РОК

Стар. 15

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

ЭЛІТА ЎМОЎНАЯ І САПРАЎДНАЯ

Нарис Сяргея Нікалюка
з цыклу «Азбука паліталогіі»

▶ З НАГОДЫ

Майкл Скэнлан: АСНОЎНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ ЗАСТАЮЦА НЯЗМЕННЫМІ

Год таму, 30 чэрвеня 2009 года, у Беларусь у якасці Часовага паверанага ў справах Злучаных Штатаў Амерыкі прыехаў Майкл Скэнлан. Кадравы дыпламат, які прапрацаў у шмат якіх краінах свету. Якім быў гэты год для Майкла Скэнлана і для амбасады ЗША? Пра гэта з Часовым павераным у справах Злучаных Штатаў Амерыкі размаўляе галоўны рэдактар «НЧ» Аляксей Кароль.

— Спадар Скэнлан, як Вам у нас? Якія ўражанні?

— На жаль, умовы, у якія была паставлена наша амбасада ў Беларусі, абмежоўваюць мое магчымасці знаёмства з жыццём і людзмі вашай краіны. Я ніколі не працаўшы ў амбасадах, дзе толькі піць супрацоўнікаў. Калі я расказываў пра гэта сваім калегам, яны не могуць таکое ўяўіць. У нас выключна напружены працоўны графік, што сур'ёзна скарачае магчымасці вандраваць па Беларусі і сустракацца з людзьмі.

Акрамя таго, нашы перамяншчэнні па Беларусі аблежаваны саракакіламетровай зонай. Такім чынам, калі ў выходныя нехта з сібірью ўзнёмы скажа: «Майкл, хочаш далучыцца да мяне з сібірью на шашылкы на прыродзе?» — я мушу запытацца, а ці ўхадодзіць гэта месца ў саракакіламетровую зону ад цэнтра Мінска, якой мы аблежаваны, калі не пададзім за 24 гадзіны дыпламатычную ноту.

Аднак няяледзячы на гэту, я езджу па Беларусі. Мінулай зімой калі-нікалі катаўся на сноубордзе, зредку атрымліва-

лася выбрацца пагуляць у тэніс, сходзіць у кіно. Апошнім часам удалося паглядзець шэраг цікавых гульняў Чэмпіянату свету па чымські грунтавацца?

Дзякуючы гэтаму я лепш пазнаёміўся з Беларуссю, які раз пераканаўся, што ў людзей заўсёды знойдуцца агульныя інтарэсы і супадаючыя захапленні. І гэта цудоўна, бо нагадвае, што траба заставацца чалавекам і атрымліваць асалоду ад жыцця.

Я ўдзельнічы беларусам, якіх ведаю, з якімі я пазнаёміўся не толькі па працы, і з якімі я могу добра бавіць вольны час.

— Вы закранулі тэму ўмоў працы амбасады ЗША ў Беларусі. Але індаўні пра адкрыці фотовыставы «Амерыка вачыма беларусаў» у Нацыянальнай бібліятэцы ў Ва-

шым выступе прагучала аптымістычная нотка — спадзяванне на пашырэнне штату амбасады. Гэты аптымізм на чымські грунтавацца?

— У дадзенym выпадку я зыходзіў не з аптымізму, а з вядомага выслойя, якое часта чую тут: «Надзея памірае апошній». На жаль, нікіх сігналу з боку беларускага юраду не было, нигледзячы на тое, што мы пастаянна гатовыя да пашырэння дыялогу і супрацоўніцтва ў розных сферах.

— У гэтым кантэксте лагічна запытацца пра пераемніць палітыкі адміністрацыі Барака Абамы з палітыкай папярэдніх адміністрацый ў адоносінах да Беларусі?

— Пытанне: «У чым палягае новая палітыка?» — адно з найбольш папулярных пытанняў

прэзыдента з Еўропай. Гэта была паслядоўная палітыка ў адносінах да Беларусі на працягу болей чым дзесяці апошніх гадоў, і такія яна застаецца.

— **Індаўні ЗША прынялі рашэнне наконт практагу санкций у адоносінах да пляці беларускіх чыноўнікаў. Гэта можна лічыць пацвярджэннем пераемніці палітыкі і адказам на тое, што ў палітыцы Беларусі не адбываеца нікіх пазітыўных зрухаў?**

— Гэта звязаны з сітуацыяй з правамі чалавека, з незалежнымі сродкамі масавай інфармацыі, са свабодай дзеянасці грамадскіх асацыяцый, прывядзеннем свабодных і прызывных выбараў. Гэта сістэма, прайсці ў якім для нас ніяма фаваритаў. І які, у яго дэмакратычным фармаце, дазволіў бы беларусам прымыць рашэнні пра ўладкаванне свайго жыцця самастойна.

Напачатку 2009 года было адчуванне, што сітуацыя з правамі чалавека сапраўдна паляжаеца. Як вінік, ЗША і Еўрапейскі саюз крыху зменшылі санкцыі. Памочнік дзяржяйнага сакратара ў жніўні 2009-га прыехаў у Мінск, каб яшчэ раз падкрэсліць тры асноўныя прынцыпы нашай зменшай палітыкі ў адоносінах да Беларусі, а таксама важнасць дыялога, вынікам якога стала б палипшанне сітуацыі з правамі чалавека і адпаведна змяншэнне санкцый.

Але, на жаль, гэтага не адбылося, і вы памятаеце нашу заяву ў лістападзе 2009 года, у якой гаварылася, што сітуацыя з правамі чалавека захавала ся нязменнай, і такім чынам, нязменнімі засталіся і насы санкцыі: яны не змянчыліся і не ўзмацніліся.

Працяг на стар. 4 ▶

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

▼ НАВІНЫ РЭГІЁНАЎ

ЖЛОБАУЦЫ. АКУЛЬТУРЫЛІ РАДЗІМУ ПАЭТКІ

У мінульна выходныя на хутары, дзе нарадзілася знакамітая беларуская паэтика Лариса Геніш, адбылася талака. Яны была прысвеченана стагоддзю ся дня яе народдінаў. У ёй прынялі ўдзел грамадскія актыўсты Ваўкаўскія, Гродна, Свіслачы, Эзельы, Масто і Мінска. Арганізаторам мерапрыемства выступіў Мікола Кавальчук з Ваўкаўскіх. Свёй рулівасцю ён адшукаў будынак, які ў яго горадзе складзены з бярёзай жлобаўскага дома Геніш. На месцы хутара засталіся толькі камяні фундамента. Уздельнікі талакі павісякілі кусты, скасілі траву, акультутырылі былое падвор'е.

МЁРЫ. КНІГА ПРА БАЛОТА

Плёнам шасцігадовай працы навукоўца стала грунтоўная, першая ў Беларусі публікацыя пра балота. Назіваючыя книжку «Флора і распіннасць раслінніканска» звязаныя з Ельня.

Суятурамі книгі стаў гродзенскі біёлаг Алег Созінай, які абышоў дваццаць тысяч гектараў, каб напісаць раздзел «Флора». Навукоўцы з некалькіх навучальных установ узбраілі сябе вілюючай справой. Апісані балота, якое мае ўзрост большы за 8 тысяч год. Важнасць гэтага апісання вялікая, як значнасць балота, бо Ельня — важная для птушак (ТВП) тэрыторыя міжнароднага значэння, Рамсарскія ўгоды. Тут жывуць калі 100 відаў птушак, 23 з якіх занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Балоты масіў мае вяліке значэнне для тысяц гусей і журавельў, якія мігруюць падчас веснавога і восеньскага пралётава.

КЛЕЦК. ПАКУТНІК АБ'ЯДНАЎ НАРОДЫ

Па ініцыятыве каталяцкага касцёла «Святой Троіцы» з нагоды кананізацыі і прылічэння да ліку святых Вялікага мужа славянскіх народоў Беларусі, Польшчы, Украіны, Расіі адбылося набажэнства ў горад Святога Зыгмунта Флінскага, які мае паходжанне з роду Вендорфай, гістарычна звязанага з Ганчарчынай. Акрамя іміяў, прышоў сімпозіум пра значнасць гэтай гістарычнай асобы. Яго ўдзельнікамі былі арганізаваны экспкурсіі на месца жыварства і пахавання сям'і Вендорфай у вёсцы Яслінец Ганчарчынага раёна. На імпрэзе прамаўлялі прадстаўнікі Варшавы, Глыбокага, Санкт-Пецярбурга, вучоныя Беларусі. Былы касцельныя спевы, канферэнцыя на Дольным касцёле і іншыя.

ІВЯНЕЦ. ЦУКЕРКАВЫ ФЭСТ

СП «Лукон» ААТ надумала адрадзіць старадаўні беларускі звычай летніх фэстуў і наладзіла першы цукеркавы фестываль «Лукон». Уся мастацкая яго частка была пабудавана на мясцовых паданіях з прынадліжненіем сталярных калектываў — гуртоў «Рада», «Гуда», «Дзвіасіл» і іншых. Не згубіўся сирод прафесійнай, сказаў сваё адметнае музычнае слова і тытулаваны Ракаўскі «Гасцінец», і пакуль што менш вядомы гурт Івянецкай музычнай школы «Рарог». Аднак дамінантная роля адвадзілася вырабам «Лукона» — разнастайным цукеркам і іншым прысмакам. Да падзеі нарадзілася фестывальная песня, слова якой напісала Антаніна Хатэнка, а музыку — Зміёр Вайношкевич.

▶ СВЯТА

КУПАЛЛЕ НА МАГІЛЁЎШЧЫНЕ

Іван БАРЫСАУ

Згодна добрай традыцыі, якая існуе ўжо некалькі гадоў, прыхільнікі захавання народных традыцый з розных куткоў Беларусі сабраліся ў Бялыніцкім раёне, каб адзначыць старажытнае свята Купалля з 24 па 27 чэрвеня.

Святкаванне праходзіць у вельмі маліёнічым і жывапісным месцы Бялыніччыны непадалёк ад вёскі Гута на рацэ Друць. Ініцыятарам і арганізаторам святкавання, з самага пачатку адраджэння народных традыцый на Бялыніччыне, выступае даўні прыхільнік беларусчыні, прадпрымальнік з Бялыніч Алег Мяцеліца. Вялікую дапамогу ў арганізацыйных пытаннях аказае Ірина Тоўсцік.

«Звязаныя ў нас збораеща да сотні чалавек. — расказвае Алег Мяцеліца. — Людзі прыязджают з цэлымі сем'ямі, з дзецьмі,

каб адзначыць свята Купалля, узгадаць старажытныя традыцыі нашых продкаў, ды і проста пудоўна адпачыць. Хтосьці ўдзельнічае ў святкаванні адзін дзень, хтосьці прыязджадзе за некалькі дзён да пачатку асноўнага мерапрыемства і застанеца адпачыць на прыродзе пасля яго афійнага заканчэння. Вольны час бавім весела і з вялікім задавальненнем. Для дзяцей ладзяцца розныя цікавыя мерапрыемствы (даречы, узвышацца спіртныя напоі ў лагеры забароненна). Дарослья могуць наведаць лясную лазню альбо паплаваць па рацэ Друць на канопах, паслухаць выступленні музыкаў. Кожны вечар, згодна старадаўніму, яшча з часу паганства абраду, запальваюча вялікія вогнічы, ли якіх спявоў народныя песні, ладзяцца разнастайныя цікавыя гульні. Кульминацыя свята стаў вечар у суботу, калі мы варылі крупнік, палілі вогніччу. Пасля, згодна старадаўнім народным традыцыям, дзячычы пасцілі вянкі са свечкамі па рацэ Друць, каб даведацца, хто будзе накананы лёсам ім у жаніхі».

► ЗВАРОТ

НЕ ТРЭБА ЦУРАЦЦА РОДНАЙ МОВЫ

Сакратарыят Таварыства беларускай мовы прыняў зварот, у якім адзначае небяспечную тэндэнцыю на «гігнараванне дзяржаўнай беларускай мовы пры агучванні ў СМІ сваіх праграмаў, залу і платформаў» рознымі партыямі і рухамі, прэтэндэнтамі ў кандыдаты на пасаду презідэнта на будучых выбарах.

«І гэта адбываецца, — гаворыцца ў звароце, — у той час, калі ўвесь народ Беларусі разумее па-беларуску, а больш паловы ставіцца да ўжывання беларускай мовы ва ўсіх сферах грамадскага жыцця станоўчы. Сама цікавае, што амаль усе выучонцы падвойна разумеюць, што сапраўднымі кандыдатамі яны не стануть і сто тысіч подпісаў грамадзян Беларусі ў сваіх падтрымкы не збяруць. Руская мова тут ім толькі перашкодзіць, бо сапраўдныя

патрэбы іх не падтрымаюць, а прыхільнікі ўлады іх улёткі прости не будуть чытаць».

Значыць, яны хочуць спадбачыць тым палітычным і фінансовым групам, на Усходзе і на Заходзе, якія ў сваіх інтарэсах падтрымліваюць русіфікацыю Беларусі. Таму ці варта верыць такім дэмократам? З беларускім народам трэба гаварыць па-беларуску».

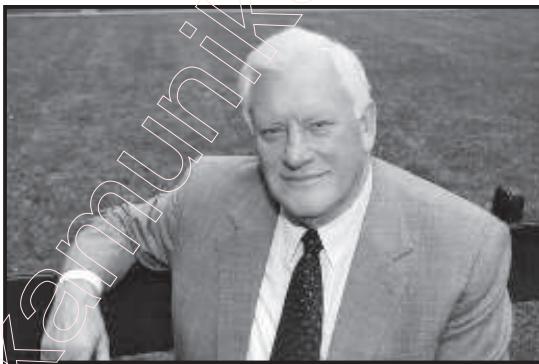
Паводле інформацыі сакратарыята ТБМ

▶ СМУТАК

ПАМЯЦІ АЛЬГІРДАСА БРАЗАЎСКАСА

Аляксей КАРОЛЬ

26 чэрвеня на 78-м годзе жывіцца пасля цяжкай хваробы ў Вільнюсе памेर былы прэзідэнт Літвы Альгірдас Бразаўскас.

Даведка

У 33 гады Бразаўскас стаў міністрам прамысловасці будаўнічых матэрыялаў Літоўскай ССР. У канцы 1980-х гадоў узначальваў Кампартыю Літвы, якую пад яго кіраўніцтвам падтрымала курс рэспублікі да незалежнасці. У 1993—1998 гадах быў прэзідэнтам Літвы, у 2001—2006 гадах — прэм'ер-міністрам.

«Мы страцілі вялікага чалавека, выбітнога палітыка і пісьменника, які ўзяў на сябе адказнасць у адзін з самых цікавых момантаў у гісторыі Літвы», — гаворыцца ў паведамленні, размешчаным на сایце Сацыял-дэмакратычнай партыі Літвы, якую Бразаўскасаў у свой час узначальваў.

Смуткую не толькі партыя, якую ён стварыў. Смуткую ўсё Літву. Не толькі паліцікі, але і палітычныя кірункі, што галасавалі на выбарах за яго, але і ты, хто галасаваў за іншых. Бо ўсе разумеюць — сышоўшы палітык, чиё імя ўвасабіле сабой і целу эпоху ў гісторыі Літвы, у гісторыі літоўскага народа, а зна-чышці, і ў лёсце кінажы.

Без Бразаўскаса гісторыя Літвы найноўшага часу была б іншай.

Разам з тым Альгірдас Бразаўскас — фігура для парадкавання палітычных магчымасцей для нашай краіны. На жаль, у Беларусі не знайшлося ў патробы час свайго Бразаўскаса. І тады б

гісторыя найноўшага часу Беларусі была б іншай. Гэтай думкай мне ўдалося паддзяліцца з самім Бразаўскасам, з якім пашчасціла сутэрніца і пагаварыць на пачатку 1990-х, калі яго прыязджаў у Мінск, і ў 2006-м — на юбілейных урачыстасцях яго партыі ў Вільнюсе. Пагаварыць аб стравах і перспектывах дэмократычных пераўтварэнняў у Беларусі. З яго перакананні — непазбежных.

Не кожнаму палітыку выпадае такі гісторычны шанец. Але толькі выѣзжыць на пасаду і падтрымкы яго падпісаў на пасаду віцэ-прем'ер-міністра, але заплющыць вочы, бо прагноз трэба выконваць любымі методамі, інакш можна і пасаду згубіць.

Прычым усе чыноўнікі ад сельскай гаспадаркі гэту схему выдатна ведаюць, але заплющыць вочы, бо прагноз трэба выконваць любымі методамі, інакш можна і пасаду згубіць.

Рэзільянтнасць малака ў Магілёўской вобласці ёсць проста. Сярод 100-гадовых павілічыліся ў паслявойнінні з мінультым годам на 12,6 тыс. тон, або на 4,6%.

Адзначаеца, што вытворчыца малака павілічылася на 14%. І калі запланаваны павелічэнне вытворчасці малака за студзень—май 2010 года — 9,5% і 7,8% адпаведна.

Здаецца, можна толькі парадавацца за дасягнутыя вынікі, але нашы шаноўныя калегі з БЕЛТА забыліся на тое, што, згодна заданню для Магілёўской вобласці на 2010 год, рост вытворчасці малака запланаваны на 14%. І калі запланаванага павелічэння вытворчасці не атрымаецца дасягнуць у найбольш «малочнай» летніх месяцах, то нарадзіцца падтрымка будзе выкананы па выніках года.

Яшчэ больш сумніўны вынікі з разлізаным малакам. За пять месяцяў 2010 года па ўсіх каналах збыту разлізанавана 235,1 тыс. тон малака, што складае 81,6% ад яго вытворчасці супраць 83,1% за аналагічны перыяд мінулага года. Найбольш высокая ўдзельная вага разлізанаванага малака ў Хойцімскім (86,9%) і Кіраўскім (86,1%) раёнах, найменшая — у Краснапольскім (69%) і Круглянскім (72,5%) раёнах.

Нізкай таварынскай малака ў Магілёўской вобласці ёсць проста. Сярод 100-гадовых павілічыліся ў паслявойнінні з мінультым годам на 12,6 тыс. тон, або на 4,6%.

Значыць, яны хочуць спадбачыць тым палітычным і фінансовым групам, на Усходзе і на Заходзе, якія ў сваіх інтарэсах падтрымліваюць русіфікацыю Беларусі. Таму ці варта верыць такім дэмократам? З беларускім народам трэба гаварыць па-беларуску».

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ЗАПАРОЖЦЫ ПІШУЦЬ ЛІСТ ТУРЭЦКАМУ СУЛТАНУ

Сяргей САЛАЎЕУ

**Не, канешне, не запарожцы.
І не турэцкаму султану.**

**Аднак апошнія падзеі
нагадвають знакамітую
карціну. Хаца, зважаючы
на твары запарожаў на
малонку, там не абышлося
без нецензурных выразаў.
Аляксандр Лукашэнка
абышоўся без іх. Або яны
былі зарэзаны цэнзурай.**

Кіраўнік Беларусі звярнуўся да эпістолярнага жанру. Ягоны ліст быў надрукаваны ў камуністычнай газеце РСС «Праўда», а затым ён даў інтарвю CNN.

У прыватнасці, Лукашэнка лічыць, што страта Беларусі для РСС стане непраправным уронам. Ён адзначыў, што калі РСС будзе і надалей весці падобным чынам свою палітыку, Беларусь будзе «крыху складанай». «Такая палітыка з боку РСС прывядзе да вельмі дрэнных наступстваў для самой Расійскай Федэрациі», — зайдіў Лукашэнка CNN.

«Але я не думаю, што ў РСС гэта афіцыйна прызнаю курс і што яна будзе ісці ўсім курсам. У адваротным выпадку РСС стаціць Беларусь, а гэта будзе непраправны урон, наўсір'знейшы урон маральны, матэрывальны, ваенна-палітычны, калі разглядаць любы аспект — гэта вялікая страта для РСС», — адзначыў Лукашэнка CNN.

Што тычыцца «Праўды», то там літаратуры ліста такі ж замысёл. Давайце будзем шырэй: наўжо за дзеяннямі «Газпраму» ва ўсей гэтай гісторыі ляжыць толькі грашовы інтарэс? Хіба ж пары соценъ мільёнаў долараў можа быць вырашальнай для фінансавага становішча адной з найбуйнейшых транснацыянальных карпарацый? Упэўнены, што для ўсіх адказ вядомы», — піша беларускі прэзідэнт.

Падаплека канфлікту, на думку Лукашэнка, абсалютна ў іншым: «Інтыльна частка той недржанойной палітыкі, якая на працягу апошніх гадоў планамерна праводзіцца ў адносінах да Беларусі. Даставака ўспомніць недржані

«малочную», «мясную», «цукровую», «нафтавую» і іншыя войны. Я ўжо не кажу пра ту лінію, якую мітанаўкірава праўодзіцца большасць расійскіх СМИ і якая набыла характар спрападнай інфармацыйнай агрэсіі».

Аўтар ліста мяркую, што мэта відавочная: «пастроіць» кіраўніцтва Беларусі, прымусіць пайсіц на саступкі па ўрон нацыянальнаму інтарэсу суворнай дзяржавы, атрымава смачны кавалак беларускай уласнасці.

«Мы ў Беларусі ўсё гэта бачым і ацянявам адпаведным чынам. Як вынік — сярод нашых грамадзян, на жаль, становіцаў ўсё менш прыхильніку глыбокай інтэграцыі з Расіяй. Беларусы пачынаюць стаўніца да самай блізкай для нас краіны — РСС — з насыцэннам, чаючы ад яе самых непрадказальных ударав», — сцвярджае Лукашэнка.

Ці спраўдай гэтыя тэксты выкліканыя «газавай вайной»? Хутчай за ўсё, не. Хутчай за ўсё, «газавая вайна» толькі абвастрыла ўспрынніце беларускага презідэнта — успрынніце чутак пра то, што Крэмль на бліжэйшых прэзідэнцічных выбарах не падтырае. Тому Лукашэнка задзейнічай інфармацыйны рэурс з вызвыкай схеме: звязніцу, па-першое, да расійскіх апазіцыянеру (КПРФ), і, па-другое, на Захад. Причым, звыкли тэлеканал пад назвай «Бураньюс» для яго ўжо «не каціе». Ен звярнуўся да тых, хто па-ранейшаму лічыцца ворагам Беларусі — да амерыканцаў з CNN. Пры tym, што дыпламатычны канфлікт 2008 года, калі колькасць супрацоўнікаў амерыканскай амбасады ў Беларусі была значна скарочана, дагэтуль не ўліджаны.

Што гэта значыць? Гэта яўны пасыл РСС, што яна можа згубіць у Беларусі ўсе. Дзве вайсковыя базы (у Вілейцы і Баранавічах), аэрадромы «падкоску» (больш за 10 штук, дзе расійскія ѹдзельнікі бамбардзіроўчыкі малі б дазарпраўляцца), супрацьпаветраны «шчыт Максы». Ну, і іншыя гіпатычныя выгоды, кшталт прызнання Абхазіі і Паўднёвай Асіеці, Мітнага саюза і іншак. Далей.

Але сам зварот да «Праўды» можа мець значны наступстваў. Лукашэнка звязаеца да расійскіх апазыцыі ў той час, калі ўсім у РСС «руль» «Адзінай Расіі». Дарэчы, вельмі трапіла назва гэтай партыі гучыць на беларускай мове.

«Адзінай» па-беларуску можна пераклаці і як «Едзінае», і як «Единственная». І зварот Лукашэнкі да канкуранта — газеты КПРФ, — можа выклікаць вельмі моцнае раздражненне ў Крамы.

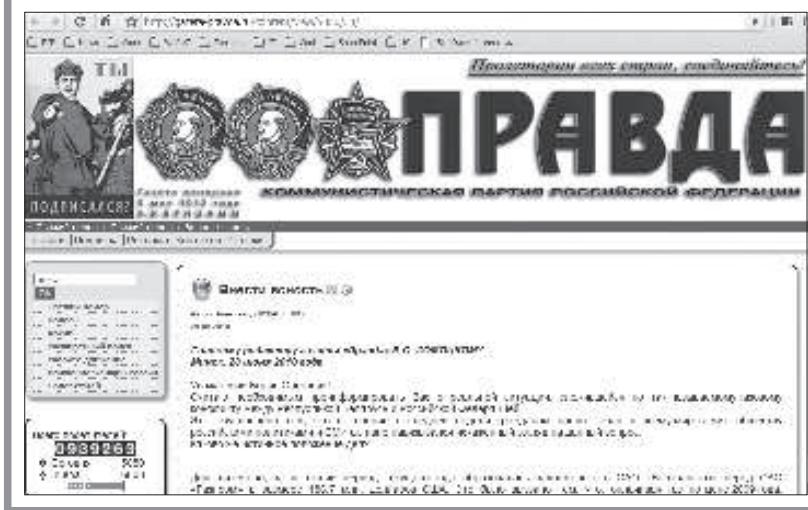
Дарэчы, яшчэ адным «званочкам» да РСС можа быць і актывісці пошуку інвестыцыйных праектаў у беларускую эканоміку. Беларусь і Літва маюць намер сумесна разліцаваць праект па будаўніцтве тэрмінала па разрэдкаванні газу, паведаміў прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі 28 чэрвеня падчас адкрыція ў Мінску гіпермаркета «Ома», пабудаванага з узделам літоўскага капітала. Паводле экспертаў, кошт на звядкавы газ з Катара складае 145 долараў за тысячу кубаметраў, у той час як «Газпрам» плануе нам прадаваць яго за 250 долараў.

Урад Беларусі 29 чэрвеня ў Мінску падпісаў інвестыцыйныя дагаворы са швейцарскай кампаніяй «Франк Молер» аб реалізацыі інвестыцыйнага праекта «АНАўленне» вытворчасці і прадукцыі ААТ «Мінскі гадзінніківава завод». Паводле слоў гендэрквартара «Франк Молер» Вартана Сірмакеса, аўтаматычны складзе больш як 10 мільёнаў долараў. Першая партыя новых гадзіннікоў «Прамен», як чакаеца, з'явіцца ў сакавіку наступнага года.

Да канца чэрвеня Беларусь падасць Кітая прапановы аб стварэнні ў краіне высокатэхнолагічных вытворчасцей з узделам кітайскага капітalu. Пра гэта на сустрэчы з намеснікам міністра камеры Кітая Гао Хучэнам 29 чэрвеня ў Мінску паведаміў прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі.

Ен нагадаў пра дамоўленасць з кітайскімі бокамі аб пераносе высокатэхнолагічных кітайскіх вытворчасцей на тэрыторыю Беларусі для стварэннямагутнай прымысловай зоны. «Гэта праекты, якія заслухоўваюць самай сур'ёзной уагі», — падкрэсліў Сідорскі. Паводле слоў кітайскага ўрада, беларускі бок ужо падрыхтаваў прапанаваны аўтапланізацыйны праект па 12-13 галінах эканомікі, «дзе кітайскія інвестары маглі бытваць падрыхтаваць».

Акрамя таго, найбліжэйшым часам кітайскі партнёрм будзе пададзены маштабны праект па развіціі транспартнай інфраструктуры ў беларускай стаўніцы з аўтаматычнай інвестыцыяй 500 мільёнаў долараў.

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

АЛЯКСАНДР ЯРАШУК

Лідэр Беларускага кантрэса демакратычных прафсаюзаў (БКДП) Аляксандр Ярашук абраны віц-старшынёй Міжнароднай канфедэрацыйнай прафсаюзаў (МКП).

Як паведамляе прэс-служба БКДП, другі з'езд Міжнароднай канфедэрацыйнай прафсаюзаў праходзіў 21 па 25 чэрвеня ў Канадзе. У працы форуму ўдзельнічалі больш за тысічу дэлегатаў, у тым ліку прэм'ер-міністр Грэцыі Георгіус Папандреу, прэзідэнт Аргенціны Крысціна Кіршнер, дырэктар-распрадаць Міжнароднага валютнага фонду Даменік Строс-Кан, генеральны дырэктар Сусветнай гандлёвой арганізацыі Паскаль Ламі.

«Прычынай і вынікам крызісу стаў не толькі дэфіцит фінансавых рэсурсаў. Значна больш важна, што з'явіўся велізарны попыт на такі ўнікальны тавар, як спрадвіціў. Тавар, эксплюзіўным вытворцам якога з'яўляюцца мы, прафсаюзы. Тавар, рост каштаваў якога прызначае нават Міжнародны валютны фонд», — падкрэсліў у сваім выступленні на з'ездзе МКП Аляксандр Ярашук.

Міжнародная канфедэрацыйная прафсаюзаў — найбуйнейшая міжнароднае аўяднанне прафсаюзаў, якое прадстаўляе інтарэсы больш чым 176 мільёнаў працоўных, аўяднанаўчы 312 прафцэнтраў з 155 краін і тэрыторый усіх контынентаў. БКДП з'яўляецца сябрам МКП з 2003 года.

ТЭРЭСА СОБАЛЬ

У доме актыўісткі неафіцыйнай Саюза паліякаў на Беларусі (СПБ) Тэрэса Собаль у Іванцы (Валожынскі раён Мінскай вобласці) раніцай 28 чэрвеня прайшло вобыск.

Як паведаміў БелаПАН старшыня галоўнага савета грамадскага аўяднання Андзэй Пачобут, вобыск праводзіўся ў межах крыміналнай справы, распачатай у дачыненні да актыўісткі СПБ 18 снежня 2009 года. «Собаль авбінавачваеца ў злуожыннях пасля атрыманні ў 2004 годзе матрыяльнай дапамогі ад кіраўніцтва СПБ. Аднак, як я лічу, крымінальная справа распачата па палітычных матахах, для дыскредытациі Тэрэзы Собаль у вачах сябру.

Паводле яго слоў, 24 лютага начальнік следчага аддзела Валожынскага РАУС Мінскай вобласці Аляксандар Шульга спыніў эту крымінальную справу ў суязі з заканчэннем тэрміну даўніны. Аднак, як выявілася, той жа самы Шульга аднавіў крымінальную справу і падпісаў ордер на вобыск дома Собаль і падсобных памяшканняў. «Супрацоўнікі міліцыі шукалі, як вынікава з пастановы аўбінава, «прывады злачынства» — камп'ютеры і носільныя інфармацыі. Але нічога падобнага не знайшлі.

Аднаўленне крымінальнай справы ў дачыненні да актыўісткі СПБ ён расцінавае як «видавочную палітычную замову ўлады, скіраваную на тое, каб дэмаралізаваць сябру неафіцыйнага Саюза паліякаў на Беларусі».

АНДРЭЙ КУРЭЙЧЫК

На бенале єўрапейскага тэатра, якія праходзілі ў Германіі з 17 па 27 чэрвеня, Беларусь была прадстаўлена п'есай Андрэя Курэйчыка «Дзіцячы садок».

Як паведаміла прэс-служба Курэйчыка, яго камедыя па пададзеніях маштабны праект па развіціі транспортнай інфраструктуры ў беларускай стаўніцы з аўтаматычнай інвестыцыяй 500 мільёнаў долараў.

Беларускі драматург таксама выступіў у ролі вядучага міжнароднага дзіцячага тэатральнага форуму «Ёўропа — дзіцячым». Ён распавёў вучням малодых класаў німецкіх школ пра беларускую культуру, гісторыю і традыцыі. Курэйчык, назіраеца прэс-служба, імкнуўся стварыць непрадузятае меркаванне пра Беларусь, у дачыненні да якой у Еўропе існуе наяма ліпозі і памылак. «Напрыклад, мясцовым дзецим у школе дагэтуль расказываюць, што Беларусь — эта былая «Захоўдная Расія». Думаю, нашай краіне ўжча шмат траба будзе зрабіць, каб на Захадзе пра нас даведаліся праўду», — цытуе драматурга прэс-служба.

Бенале єўрапейскага тэатра — найбуйнейшы ў свеце фестываль сучаснай драматургіі, які праходзіць раз на два гады. У разныя гады ён адкрыўся ў ўніверсітэцкай публіці такія міты, як Эймунтас Нікоруш, Ясінія Рэза, Альвіс Херманіс, Васіль Сігараў, Іван Вырыпаеў, Кірыл Сярэбранікай, Пётр Мамонаў і іншыя.

► З НАГОДЫ

Майкл Скэнлан: АСНОЎНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ

◀ Прапаяг.
Пачатак на стар. 1.

У маі 2010-га мы казалі, што гэта статус-кво захавалася і што мы назіралі негатыўную тэндэнцыю ў сферы правоў чалавека, якая выклікае нашу занепакоенасць і якую нам трэба будзе ўлічваць, калі яна будзе працягвацца, пры разглядзе пытанняў пра санкцыі ў лістападзе гэтага года. Апошнім часам мы занепакоены і такім падзеямі, як ціск на прафесара Манаева, звальнення якога з БДУ патрабуюцца улады, і ціск на актыўістаў кампаніі «Гавары праўду!».

Разам з тым мы застаемся адкрытымі да дыялогу, да пашырэння магчымага супрацоўніцтва, але з беларускага боку павінна быць здзейснена нешта реальная, павінны быць реальнаяя справы, а не толькі размовы пра тое, што траба нешта рабіць. Мы заўсёды готовыя да перамовы, але нашы дзеянні будуть вызначацца дзеяннямі беларускага ўрада.

— Заранаглядающа спроба пераизагрузкі адносін паміж ЗША і Расій. Беларускіх дэмакратыўных заўсёды хвалівали пытанне збліжэння пазіцый гэтых краін адносна дэмакратычных перамен у Беларусі. Якія верагоднасці такога збліжэння на сённяшні дзень?

— Палітыка ЗША ў адносінах да Беларусі з'яўлілаца палітыкай ЗША толькі ў адносінах да Беларусі. Яна можа тычыцца як двухбаковых пытанняў (такіх, як сітуацыя з прафесарам чалавека ў Беларусі), так і пытанняў, што выклікаюцца глабальную занепакоенасць. Я часта вымушаны нагадваць майм беларускім калегам, што нашы рашишні — гэта не рашишні, якія прымаюцца з улікам адносін Усходу і Захаду па ўзорах часоў «халоднай вайны». Наши адносіны — гэта адносіны з Беларуссю, якія грунтуюцца на трох прынцыпах, што я ўзгадваў вышэй. Спадзяюся, што гэта разумеюцца і зі ўрадам, і з грамадствем, і з апазыцыяй. У нас няма нікага жадання, кагосьці ўзвесці ў зман. Мы будзем свае адносіны з Беларуссю на ясных і прызрыстых прынцыпах. Яны бачныя і зразумелыя, як знакі на дарозе.

— Аленапалітычных скрыжаваннях сучаснасці здароўца моманты, калі інтарэсы сутыкаюцца. Прывклад — падзеі ў Кыргызстане, дзе ёсьць амерыканская база. Місцім, былы прэзідэнт гэтай краіны атрымаў прытулак у Беларусі. Як гэта ўспрымаецца амерыканскім бокам?

— Знаходжанне Бакіёва ў Беларусі — гэта рашиэнне беларускіх уладаў, якое яны прынімлі, і займацца гэтым пытаннем ім. Важна зарас, каб выслікі часавага ўрада ў Кыргызстане па нармалізацыі і стабілізацыі сітуацыі далі свой плён, каб у краіне адбыліся свабодныя і прызрыстыя выбары. Але Кыргызстан — не тое месца, дзе я зарас працую. Mae паўнамоцтвы заключаюцца ў тым, каб гавары-

Даведка

Майкл Скэнлан прыехаў у Беларусь 30 чэрвеня 2009 года ў якасці Часавага паверанага ў справах Злучаных Штатаў Амерыкі.

Сп. Скэнлан распачаў дыпламатычную працу ў 1991 годзе ў амбасадзе ЗША ў Лондане. У 1992 годзе ён узdeльнічаў у падрыхтоўцы да адкрыцця амерыканскай амбасады ў Алматы. З 1993 па 1995 год узначальваў палітыка-еканамічны аддзел амбасады ЗША ў Бішкеку, а з 1995 па 1996 год займаў такую ж пасаду ў Ерэване. З 1996 па 1998 год Майкл Скэнлан быў прыкамандаваны да Арганізацыі Аб'яднаных Наций, дзе працаўваў на пасадзе спецыяльнага дарадцы Кіраўніка па цыwilных зносінах пераходнай адміністрацыі ААН ва Усходній Славоніі (UNTAES), Харватыя. З 1998 па 2000 год быў кіраўніком палітыка-еканамічнага аддзела консульства ЗША ва Уладзівастку, дзе на працыяг трах месяцаў выконваў таксама абавязкі галоўнага консула. У гэты час перыяд сп. Скэнлан быў накіраваны на шэсць месяцаў у Падгорыцы (Чарнагорыя) для адкрыцця прадстаўніцтва ЗША. Пазней з 2000 па 2002 год узначальваў аддзленне амбасады ЗША ў Бані-Луке (Боснія і Герцагавіна), а з 2002 па 2004 год займаў у Дзярждзярпартаменце ЗША пасаду спецыяльнага дарадца па пытаннях Украіны, Малдовы і Беларусі ў афісе калірнатаара амерыканскай дамагомі краінам Еўропы і Еўразіі. Апошнім прызначэннем перад прыездам у Беларусь была пасада Кіраўніка аддзела тэхнічнай дамагомі органам праваахоўнікаў і правасуддзяў у амбасадзе ЗША ў Кіеве, якую ён займаў з 2004 па 2008 год.

У 1984 годзе Майкл Скэнлан атрымаў ступень бакалавра ў школе замежных спраў Джорджтаўнскага ўніверсітэта, а ў 1989 годзе — ступень магістра міжнародных зносін у школе права і дыпламатыкі ўніверсітэта Тафтс.

Майкл Скэнлан атрымаў шарг ганаровых узнагарод Дзярждзярпартамента ЗША. Валодае баснійскай, сербскай і рускай мовамі. Вывучае беларускую.

ць ў адносінах Злучаных Штатаў з Беларуссю. Што тычыцца адносін паміж Злучанымі Штатамі і Расіяй, то абеддве краіны прымаюцца рашишні, зходзячыя са сваіх інтарэсаў.

— Учым Злучаныя Штаты бачаць значэнне Беларусі ў агульнаеўрапейскім кантекстсе?

— На гэта пытанне поўны адказ павінна дайць сама Беларусь. Як нядыўна сказаў беларускі міністр замежных спраў спадар Мартынаў, Беларусь не жадае быць часткай Расіі, не жадае быць часткай Еўрасаюза, Беларусь хочаў быць часткай Еўропы. Цяпер засталося дачакацца, каб Беларусь вызначылася з тым, што гэта азначае. Еўрасаюз выказаў свой пункт погляду, свае пажаданні наконт таго, што Беларусь мусіць здзейсніць, калі яна імкнецца пашырыць рамкі прапаўдніцтва з ЕС.

— Учым на сённяшні дзень супадаюць і ў чым разыходзяцца пазіцыі ЗША і Еўрасаюза ў адносінах да Беларусі?

— Пытанне, якое здаюцца пастаянна. Іншы раз думаю, можа, я не шышта выпушціў з-пад увагі. Я не бачу гэтых адрозненняў, пра якія гавораць Злучаныя Штаты і Еўрапейскі саюз адначасова, па адных і тых жа прычынах, прынялі санкцыі. Адначасова ж, па адных і тых жа прычынах, зменшылі санкцыі. Яны адноўляюцца занепакоенасцю сітуацыі з правамі чалавека, адсутнасцю адкрытысці, прайсцасці і магчымасці юзераў у Беларусі самім вызначаць сваю будучыню. У залежнасці ад умоў і абставін, працэсы па фарміраванні палітыкі могуць адрознівацца. Галоўнае ж то, што ў выніку, нягледзячы на працэсы, палітыка ў адносінах да Беларусі адноўлявася.

Такім чынам, я сапраўды не бачу ніякай розніцы паміж палітыкай, якую працоўдзіць Еўрапейскі саюз і палітыкай, якую працоўдзіць Злучаныя Штаты ў дачыненні да Беларусі.

— Програма «Усходнія партнёрства» практична забуксовала яшчэ на старце. Ці ёсьць, на Ваш погляд, сэнс прыкладаць намаганні на яе актыўізацыі ў выключна эканамічных межах? Ці ёсць ж траба рабіць акцэнт, як Вы і адзначалі, на каштоўнасцях?

— Наш пункт погляду (і памочнік дзяржаўнага сакратара Гордан казаў пра гэта не аднойчы), што програма «Усходнія партнёрства» — гэта чудоўная ініцыятыва. Яна стварае магчымасці для шасці краін — узdeльніц гэтай програмы. Ад іх залежыць, як скрыстацца магчымасцім. У прграмме два кампаненты — шматбаковая супрацоўніцтва і двухбаковася. У Беларусі было мала прагрэсу ў развіцці двухбаковага супрацоўніцтва, што ёсьць вынікам уладаў прыслухаща да рэкамендацый БДПЧ, каб забяспечыць неабходныя ўмовы для правядзення эканамічных, негатыўных тэндэнций у сферы правоў чалавека. Гэта папярэднікі газетам, цік на журналісташт, пастаянная дзіроўка доступу ў дзяржаўную сістому распаўсюдзу. Гэта і прымяненне артыкула 193-1, і артыкулаў, якія прадугледжваюць крыміналную адказнасць за праўлюдейскія дзеянні на свободу сходу і выкаванні свайго меркавання. Гэта і нежаданне беларускіх уладаў прыслухаща да рэкамендацый БДПЧ, каб забяспечыць неабходныя ўмовы для правядзення эканамічных, негатыўных тэндэнций у сферы правоў чалавека.

Еўрапейскі саюз — аўяднанне краін на грунце агульных каштоўнасцей, якія падзяляюцца і больш шырокай єўраатлантычнай супольнасцю. «Усходніе партнёрства» — гэта той механізм, які быў прапанаваны як механізм далучэння да супрацоўніцтва на базе гэтых агульных каштоўнасцей. Ці скрыстацца ж гэтым магчымасцямі — гэта ўжо залежыць ад той ці іншай краіны. Усе чакаюць эфекту пра падыхода-год, хация, зразумела, гэты практэс патрабуе значна большага часу. Але мы убачым накірунак, які абраў краіны. На гэтым этапе, як мы бачым, Беларусь выказвае найменшы інтарэс да ўключэння ў гэтую працэс.

— У свой час ЗША адыгралі адну з асноўных ролей у вызвалені палітычных зняволеных Беларусі. Нядыўна завяршыцца працэс над Мікалаем Аўтуховічам. Ён асуджаны на піль гадоў, хация на пустнасці ўсё аўбінаўчанні супраць яго рассыпаліся. Беларускія праваабаронцы аціньваюць

халь, ёсьць прычыны ўсуніцца ў адпаведнасці гэтага працэсу ў тым, што тычыцца грамадзянскіх правоў спадара Аўтуховіча і трах других чалавек.

Калі ў Беларусі не будзе правадзяржавана большай павагі да базавых правоў чалавека, нам будзе складана ўбачыць магчымасці паліпшэння нашых адносін.

— Угэтаі сувязі, якай Ваша ацінка сітуацыі са свабодай СМІ ў Беларусі ўключана з апошнімі заходамі па каміролю за інтарэнтам?

— На жаль, мы наглядаем узрасточыцца цік на сродкі масавай інфармацыі, што ёсьць праўленнем агульных негатыўных тэндэнций у сферы правоў чалавека. Гэта папярэднікі газетам, цік на журналісташт, пастаянная дзіроўка доступу ў дзяржаўную сістому распаўсюдзу. Гэта і прымяненне артыкула 193-1, і артыкулаў, якія прадугледжваюць крыміналную адказнасць за праўлюдейскія дзеянні на свободу сходу і выкаванні свайго меркавання. Гэта і нежаданне беларускіх уладаў прыслухаща да рэкамендацый БДПЧ, каб забяспечыць неабходныя ўмовы для правядзення эканамічных, негатыўных тэндэнций у сферы правоў чалавека.

Як мы ўжо адзначалі, усе гэтыя акалічнасці будзут брацца пад увагу, калі мы будзем прымыкаць рашэнне па санкцыях на лістападзе бітуага года.

— У Беларусі набліжаецца праўдзівенская выбарчая кампанія. Ці будзе гэта кампанія ў полі зроку амбасады ЗША? У якіх рамках, па якіх крытычных падыходах будзе ацінівацца легітымнасць будучых выбараў празідэнта?

— Ключавы момант — працэс, правядзенне выбараў. Не толькі на дзень галасавання, але ўсёй кампаніі. Паўтаруся, у ЗША німа фаварыту, німа любімчыкаў. Мы звяртаем увагу на працэс і сістэму. У гэтым ёсьць інтарэс любога абраўнага чыноўніка — мець легітымны мандат, відавочны як для

наша палітыка вельмі простая: права чалавека і санкцыі — узаемазвязаны. Мы адкрытыя да супрацоўніцтва і пошуку сфер, якія цікавы для абеддвух бакоў

гэты працэс як палітычна матываваны. Ваша пазіцыя на гэтым конты?

— Супрацоўнікі амбасады прысутнічалі на пасяджэннях суда. Мы ўважліва назіралі за працэсамі і, як адзначылі ў сваёй заяве, занепакоенасцю прычынай з правамі чалавека, адсутнасцю адкрытысці, прайсцасці і магчымасці юзераў у Беларусі самім вызначаць сваю будучыню. У залежнасці ад умоў і абставін, працэсы па фарміраванні палітыкі могуць адрознівацца.

На жаль, зыходзячы з таго, як былі праведзены мяццовыя выбараы, сітуацыя не ўніштуе адпаведнай упраўленасці. Мы адкрытыя віталі крок Беларусі ўвесну 2009 года да супрацоўніцтва з БДПЧ, з партыямі і грамадскімі арганізацыямі па пытаннях уладаў, каб правадзяржаваць права чалавека і судовую незалежнасць. На жаль,

на дзень галасавання, якія яго абраў, так і для краін-партнёраў, з якім ён будзе супрацоўнічальц. І таму мы будзем глядзець, ці спарады з'явіцца ў людзей Беларусі магчымасць свабодна абраць і ці будзут выбараы сапраўды празрыстымі і адкрытымі.

На жаль, зыходзячы з таго, як былі праведзены мяццовыя выбараы, сітуацыя не ўніштуе адпаведнай упраўленасці. Мы адкрытыя віталі крок Беларусі ўвесну 2009 года да супрацоўніцтва з БДПЧ, з партыямі і грамадскімі арганізацыямі па пытаннях уладаў, каб правадзяржаваць права чалавека і судовую незалежнасць. На жаль,

ЗАСТАЮЦА НЯЗМЕННЫМІ

гэта супрацоўніцтва спынілася гэтак жа нечакана, як і пачалося. Мы спадзяємся, што беларускі ўрад адновіць супрацоўніцтва, каб забяспечыць выбарчаму працацу адкрыты і праразрысты характар. І хто б у тыхіх умовах ні быў абранны — гэта выбар людзей, і ў Злучаных Штатаў не будзе ніякіх пытанняў.

Наша палітыка вельмі простая: права чалавека і санкцыі — узаемазвязаны. Мы адкрытыя да супрацоўніцтва і пошуку сфер, якія цікавыя для абодвух бакоў. Калі ёсьць нешта такое, у чым ЗША могуць дапамагчы беларусам, у Злучаных Штатаў ніяма прычыны, каб гэтага не рабіць.

— *Ёсць праца, але ёсць і імітация працы. Як тут быць?*

— Мы адкрытыя для дыялога, але павінен быць дыялог, скіраваны на дзеянні, а не на размовы. І, на маё меркаванне, стаўленне Еўрапейскага саюза ні быў абранны — гэта выбар людзей, і ў Злучаных Штатаў не

будзе ніякіх пытанняў.

— *Афіцыйныя беларускія СМІ часта папракаюць ЗША і Еўрасаю з выдзяленні грантаў для беларускай апазыцыі. А ці вывязляюцца гранты беларускім дзяржаўным установам, у тым ліку праз амбасад?*

— Мы не акказаем падтрымкі дзяржаўным установам, за няз-

начнымі выключэннямі, калі гэта тычыцца, напрыклад, рэстаўрацыі помнікаў культуры. Але гатовыя аказаваць падтрымку ў тых сферах, дзе наша дапамога відавочна і адзначана пойдзе на карысць беларускага народа. Напрыклад, у віртанні дзяяц-сіроту на біялагічных ці прыёмных сем'ях. Яшчэ адна сфера — дапамога людзям з амежаванымі магчымасцямі. Гэта дзеянецца ажыццяўленае ў насі ў супрацоўніцтве з грамадзянскай супольнасцю, а ўжо недзяржаўная арганізацыя могуць іншы раз працаца ў партнёрстве з дзяржаўнымі структурамі. Тоё ж можна

сказаць пра супрацоўніцтва па супрацьдзейнінні гандлю людзьмі. Напрыклад, мы падтрымалі недзяржаўную арганізацыю ў Бресте, якія стварыла гарачую лінію дапамогі ахвярам гандляру людзьмі.

Мы акказаем падтрымку ў арганізацыі кансультацый для прадстаўнікоў малога і сярэдняга бізнесу. Падтрымліваем пэўныя ініцыятывы ў сферы адукацыі. Мы имкнёмі дапамагчы Беларусі ўсталяваць праграму MBA — ступень магістра ў сферы кіравання бізнесам, якай б цалкам адпавядала сістэме кваліфікацыі, прынятай у Цэнтральнай і Усходній Еўропе.

Усё гэта мае важнае значэнне, бо адкрывае людзям магчымасці быцца удзельнікамі, творцамі працасу, якія не ёсць толькі вынікам раашэнняў, што прымаюцца ўладамі.

Урад ЗША вельмі пэніц грамадскае партнёрства, якое дапамагае знаходзіць альтымінныя варыянты раашэння самых розных проблем. Гэта называецца адкрыцьця прастору для новых ідей і, такім чынам, для новых магчымасцей. Гэта праца, які ўцігвае, а не выключае, садзейнічае творчасці, а не абліжае.

— *А якое эжыцце дыпламата Майкла Скэндана па-за працаю?*

— Я прытрымліваюся той формулы, што павінна быць прафесійнае жыццё і прыватнае. Баланс паміж імі — гэта ключ. І калі вам пашанцуе, то і праца, і прыватнае жыццё будуть прыносіць асалоду.

▶ З НАГОДЫ

РАЗУМЕННЕ КАНСТЫТУЦЫИ ПА-ЎКРАІНСКУ

Генадзь КЕСНЕР

28 чэрвеня Украіна адзначыла ўжо чатыроццаты Дзень Канстытуцыі. А напрэдадні ў амбасадзе нашай пайднёвой суседкі адбыўся «круглы стол» з удзелам непасрэдных сведак і ўдзельнікаў тых гістарычных гадзін — тагачасных народных дэпутатаў, якія спрычыніліся да лёсавызначальнай для украінскай дзяржавы падзеі. Так атрымалася, што адным з аўтараў актуальнага Асноўнага закона Украіны з'яўляецца цяперашні амбасадар гэтай дзяржавы ў Беларусі Раман Бясметны, які запрасіў на сустэрчу яшчэ аднаго з аўтараў Канстытуцыі Украіны Віктара Мусіяка — тагачаснага дэпутата Рады.

На пачатку імпрэзы прысутным, сярод якіх былі прадстаўнікі ўкраінскай дыаспоры ў Беларусі, дыпламатычных місій іншых дзяржаваў, дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, сябры беларускіх грамадскіх аўяднанняў і журналісты, прадэмантравалі дакументальныя

здымкі раніца 28 чэрвеня 1996 года, калі ў 9.20 дэпутат большасцю галасоў, з немаведама якой спробы, усё ж прынялі Канстытуцыю Украіны.

Працэдура прыняція Асноўнага закона дўжылася амаль суткі, таму на гістарычных кадрах добра відаць, як многія з дэпутатаў украінскага парламента не маглі стрыманы слёз, калі ўсё ж удалося набраць неабхідныя для прыняція Канстытуцыі 302 галасы народных абраних.

«Ёсць рочы, пра якія нельга ўзгадваць без слёз. Асабліва калі ўглядзяеш ў гэтыя гістарычныя кадры. Вось дэпутат Міхаіл Сірата, які ачолваў нашу канстытуцыйную камісію, ён прастаў на трывуну васемнаццаць гадзін, дакладдаўчы тэкст Канстытуцыі. Яго, на жаль, сёння ніяма з намі, ён трагічна загінуў два гады таму. Але вы бачыце слёзы на яго вачах на гэтых кадрах пасля прыняція Асноўнага закану, а я не могу стрыманы слёз,

калі бачу гэту стужку», — кажа Віктар Мусіяка.

У чым была складанасць прыняція Асноўнага закона? Прэзідэнцкая (Леаніда Кучмы) адміністрацыя рыхтавала свой праект Асноўнага закона. Гэты «празідэнцік» праект, які прадугледжваў яшчэ больш неабмераваныя магчымасці кіраўніка дзяржавы, меркавала вынесці на рэферэндум. Урад, як распавёў Віктар Мусіяка, падпарадкуюваўся кіраўніку дзяржавы, і ў адзін з самых вyrошальнічых момантаў была здзейснена спроба зрабіць усё, каб парламент не змог прыняць Канстытуцыю.

«Выступаў Міхаіл Сірата, калі паступіла каманда, каб усе ўрадаўцы, якія адначасова былі дэпутатамі парламента, у дэве гадзіны ночы паехали на выязное паседжанне ўраду! У іншы горад. А кожны голос — на ўліку. Траўма было сама мала 300 галасоў, каб прыняць Канстытуцыю, а набіралася 299... Яшчэ адзін момант, даволі трагічны. 178 галасоў — гэта былі прадстаўнікі «невільных сіл» — камуністы, сацыялісты ды сяліне. Без іх немагчыма прыняць Канстытуцыю», — распавядае Віктар Мусіяка.

Апроч таго, былі моманты, калі прысутныя на парламенцкай сесіі прадстаўнікі нацыянальнасціўных сіл, таго ж Народнага Руху, па нейкіх сваіх разуменнях папросту не жадалі прытрымляцца.

Паводле словаў Віктара Мусіяка, даводзілі пераконваць кожнага з гэтых народных абраних, тлумачыць, чому менавіта зараці і менавіта парламентам праект прыняція Асноўнага закона.

Дэбаты віліся за кожнай фармулёўцы, па кожнаму артыкулу Канстытуцыі. Але, чаго не чакалі нават аўтары, найбагацей часу заняло амберкаванне прэамбулы. Як адзначыў Віктар Мусіяка, аўтарам праекту ўдалося адстаяць фармулёўку «украінскі народ», а не «народ Украіны», што замацоўала нацыянальнасць дзяржаўнага ўтварэння пад назвай «Украіна». «Мы ўжо менавіта тут закладвалі паняцце украінскай нацыі, палітычнай нацыі, таму

што «украінскі народ» — гэта грамадзянне ўсіх нацыянальнасцей. І гэтым актам мы павінны былі аўяднцаць весь народ, які пражывае на тэрыторыі Украіны... Дарэчы, аўтарам такой фармулёўкі быў прадстаўнік румынскай нацыянальнасці Іан Папэску», — адзначыў спадар Мусіяка.

Былі і іншыя моманты, напрэклад, менавіте частка «левых» вельмі негатыўна ставілася да прысутніцтва ў прэзымбе Асноўнага закона слова «Бог», вялікія дыскусіі выклікали вызначэнні формай уласнасці і гэтак далей. Зашмат гадzin дыскусіі, спрэчак, галасаванняў...

І вось апошняя спроба — у 9.20. Табы высычваче «за» — 302 галасы. Секундная цішыня. Потым грымнуулі апладысменты, во-клічи і... слёзы. Ад стомленасці і радасці. Ад адчування перамогі. Ад усведамлення таго, як поўтим казалі кіраўнікі парламента, што «Украіна абылася як дзяржаўа». Дарэчы, прэзідэнт Леанід Кучма, які меў уласны сінэр прыняція Асноўнага закона, выглядаў крыху ашломленым, але папрасіў прабачэння за тое, што «неналежныя чынам стымуляваў прыняціе Канстытуцыі», і прызнаўся, што не верыў у здольнасць парламента прыняць Канстытуцыю».

Прайшло чатыроццаты гадзін, але спробы змяніць Асноўны закон

ніяк не змоглі. Віктар Мусіяка, падпісавшы праект, пад сябе змяніць Канстытуцыю, якія б яна недасканалай ні была, — адзначыў Віктар Мусіяка. — Усё ж спадзяюся, што да гэтага справа не дойдзе».

Украінец мае рацию, калі выказвае занепакоенасць магчымымі зменамі ў Асноўны закон, ініцыяванымі каміктальнымі кіраўнікамі дзяржавы. Беларускі досвед — добрае аргументаванне таго занепакоенасці.

Раман Бясметны

Віктар Мусіяка

ГРАМАДСТВА

6

► жыццे

НЯМА ЧЫМ ПЛАЦІЦЬ

Іван БАРЫСАУ

Больш за 200 чалавек у Шклоўскім раёне маюць запазычанасць па аплеце жыллёва-камунальных паслуг.

Днямі шклоўская раённая газета «Ударны фронт» у двух нумарах апублікаўала вілікі спіс кватэрнаймальнікай, якія маюць запазычанасць па аплеце жыллёва-камунальных паслуг і капітальному рамонту больш за два месяцы. Спіс уключыаў ў сябе 228 асоб, сума запазычанасці якіх вагаеца ад трохсот тысяча да пяці мільёнаў беларускіх рублёў.

Метадам агалошвания праз мясцовую прэсу прозвішча неплацельшчыкаў за паслугі ЖКГ шклоўскай камунальнікі карыстаўца не ўпершыно, аналагічны спісы публікаўалаў ў раённай газэце і ў мінульым годзе. Па словаах аднаго з супрацоўнікаў камунгаса, гэта дae позыны становы ёфект, некаторыя з неплацельшчыкаў пачынаюць пагашаць запазычанасць, бо ім сорамна перед знаёмымі.

Для таго, каб даўжнікі нарэшце пачалі пагашаць запазычанасць, выкарыстоўваюцца і больш радыкальныя методы. У кожным з камунгасаў Магілёўскай вобласці ёсьць спецыяльныя брыгады, якія прыпыняюць падачу вады, адключаюць ацяпленне і каналізацію злосным неплацельшчыкам. Пры гэтых камунальнікі не звяртаюць асаблівай увагі на тое, што пасля адключаення вады і каналізацыі ў гэтых людзей іх ні ў чым не вінаватыя суседзі жывуць быццам бы ў «газавых камерах».

А санітарны нормы і правілы праўжнівания пакуль яшчэ нікто не адмініструе.

«Праблем з неплацельшчыкамі сапраўды ўзнікае вельмі шмат, — кажа былы супрацоўнік шклоўскага камунгаса Аляксандар Н. — Не плаціць за камунальныя паслугі не толькі так званыя «асцяльнікі элементы», цi, прасцей кажучы, п'янцы, якіх апрош гаражлікі нічога не цікавіць, а і цалкам прыстойная людзі. Я асабіста ведаю выпадкі, калі чалавек страціў працу і не може своечасова разлічыцца за кватэрну, калі запазычанасць узникла з-за таго, што сям'я вучыць дзяцей за плату ў вышэйшай навучальнаі установе,

ве, і грошай няма літаральна на самае неабходнае. А колькі сядр неплацельшчыкаў адзінокіх пенсіянеру, у якіх пенсія хапае толькі на лекі і танныя прадукты харчавання! Да і наогул шмат людзей у Шклоўскім раёне маюць невілікія заробкі (асабліва ў вёсцы) і з пракладкай могуць аплаціць усе выдаткі».

Сярэдняя заработка плаата ў Шклоўскім раёне за студзень-сакавік 2010 года склала 820,4 тысячи рублёў. Па ўзроўню заробкі ў шклоўчані на шматадстаюць ад жыхароў многіх іншых рэгіёнаў Беларусі. Для прыкладу, сярэднемесячная налічаная заработка плаата па краіне ў студзені-сакавіку склала 1 мільён 38,3 тысячи рублёў.

▼ КАЛОНКА ЮРЫСТА

ПРАВЫ СПАЖЫЎЦА

Да нас у газету ад грамадзян прыходзіць шмат лістоў, мы вырашылі аўяднаны іх у рубрыку «Правы спажыўца». Адказы на пытанні чытчоў падрыхтаваў праваабаронца ПЦ «Прававая дапамога насельніцтву» (Кіев, Украіна) з Мастоў Зміцер Кухлея.

- Два месяцы таму ў краме набыў тэлевізор «Гарызонт». Прайшло 4 тыдні, і тэлевізор зламаўся. Знаходзіца ў рамонце больш за месяц, і калі будзе готовы, не вядома, што рабіць?

Гарантыйны рамонт павінен быць зроблены на працягу 14 дзён з моманту звароту прамонту ў сервісны цэнтр. У гэтай сітуацыі спажывец мае права адмовіцца ад далейшага правядзення рамонту, таму што ліквідацыя недахопу патрабуе вялікіх выдаткаў часу, і патрабаваць у прадаўца вярнуць гроши за няякія тавары.

- Набыў білет на аўтобус, які ідзе па маршруту «Мінск—Масты». У дароже аўтобус зламаўся. Давялося добраца пакупным транспартам, таму што на працягу 30 хвілінішы аўтобустаскі не падаў. Якія прэтэнзіі можна прад'явіць аўтавакзалу?

Пасажыры маюць права патрабаваць кампенсацыі кошту квіткі і кампенсацыі маральнай шкоды.

- У пакуніка была прэтэнзія да мяккай мэблі, мэблю замянілі на новую з пратэрмінай у трох месцы. Пакунік пасіў замены мэблі напісаў распіску: матэр্যальных і маральных прэтэнзій не маю. Зарас пакунік пагражае судом, патрабуе добраахвотнае задаволіць яго прэтэнзіі па выплаке наў矗тойкі з несвоесловава закрыціем прэтэнзіі і маральную шкоду. На што ў гэтым выкладу мае права пакунік?

Калі дамовай была прадугледжана наў矗тойка, тады ён можа зварнуцца ў суд, у выпадку парушэння тэрмінай ліквідацыі недахопу. Суд будзе ацяньваць у сукупнасці ўсе доказы, у тым ліку і распіску.

• Здаваў у рамонт DVD плеер, таму што не чыталіся дыскі. Вельмі доўга ўсё рабілі, давялося ездзіць два разы і прыспешацца. Праз пару тыдняў пасля таго, як забраў плеер з рамонту, праблема зноў паўтарылася, і зараў плеер не працуе. Рамонт рабіўся па гарантыйнай сервіснай цэнтры. Што вы можаце парыць у гэтай сітуацыі?

У адпаведнасці з артыкулам 20 Закона «Аб абароне правоў спажыўца», асбеч, які прадаў тавар неналежнай якасці, калі яго недахопы не былі аграворонены прадаўцом, прадастаўляюцца магчымасці на свой выбар патрабаваць:

1. замены няякіснага тавару таварам належнай якасці;
2. суразмернага змяншэння пакупніцай цаны тавару;
3. неадкладнай бескаштоўнай ліквідацыі недахопу тавару;

1.3. кампенсацыі выдаткаў па ліквідацыі недахопу тавару.

У выпадку выўлічэння недахопу тавару, якасці якога не дазваляюць ліквідаваць гэтыя недахопы (харчовыя прадукты, тавары бытавой хіміі і інш.), спажывец мае права па свайму збору запатрабаваць замены такога тавару таварам належнай якасці або суразмернага змяншэння пакупнай цаны.

- Здзібраўся набыць у краме дарагі сяянчыні. Ці маю я (капі тэкст, то ў які тэрмін) вярнуць пакупку і атрымаць гроши ці абміняць, калі не падыдзе колер або мадэль?

Можаце вярнуць на працягу 14 дзён. Патрабаванне спажыўца аб амбене або вяртанні тавару павінна быць выканана, калі тавар не быў у спажыванні, захаваны яго спажывец кіякасці і маюцца доказы набыцця яго ў гэтага прадаўца. Адзінае, калі на свяйлікі будзе гарантыйны, папрасце не ставіць адзнаку крамы або прафесіі даўжыні пашыпра (або дакументе, які яго заміняе), таму што ў гэтym выпадку сяянчынік не можа быць вернуты.

- Два тыдні таму набыў скурканую куртку. Куртка афарбоўвае рэчы, якія апрануты пад ёй. Якія патрабаванні можна прад'явіць і каму, прадаўцу і вытворцу?

Няўстойлівасць фарбавальніка з'яўляецца хібай вытворчага характару. Спажывец мае права па свайму жаданню прад'явіць патрабаванні

прадаўцу або вытворцу аб скасаванні дамовы куплю-продажу і пакрыці стрэз, якія былі прынесены яму няякіснымі таварамі.

- Набыў набор рондалі з тэфлонавымі пакрыццем. Гарантыйны тэрмін — 6 месяцаў. Пасля эксплуатацыі на працягу 2 месяцаў усе рондалі сталі непрыдатнымі да ўжывання. Прадаўца адмовіўся задаволіць маё патрабаванне аб замене. Што рабіць?

Спажыўцу неабходна звярнуцца з пісмовай заявай на імя прадаўца з указаннем недахопу ў тавары і канкрэтнага патрабавання. На працягу 14 дзён з моманту атрымання заявы прадаўець авабязнаны зрабіць за свой кошт незалежную экспертызу. Па выніках праведзенай экспертызы або задаволіць патрабаванні спажыўца або адмовіць у задавальненні яго патрабаванні. Спажывец мае права прыступіць да экспертызы, пра месца і час якой прадаўець павінен паведаміць спажыўцу.

- Боты аддалі ў майстэрню для замене, каб пастаўіці новыя набівакі. У выніку рамонту пашкодзілі абцас. Што рабіць?

Спажывец мае права заявіць патрабаванне аб замене абцаса. У выпадку немагчымасці ліквідаваць недахоп у падтрымкі пашыпра, або складаць меней за два гады, — на працягу двух гадоў з дня разліцаў спажыўцу тавару, калі больш працягласьць тэрмін не ўстаноўлены законадаўствам і (або) дамовай.

Этая значыць, што вы маеце права на працягу двух гадоў змяніць тавар на падтрымку гарантыйнага тэрміна, а калі гарантыйны тэрмін не ўстаноўлены або складае меней за два гады, — на працягу двух гадоў з дня разліцаў спажыўцу тавару, калі больш працягласьць тэрмін не ўстаноўлены законадаўствам і (або) дамовай.

- Ці з'яўляецца правамоцным, што прадаўець прадстаўляе гарантыйны тэрмін на халадзільнік на 1 год, калі ў пашыпра вытворцы пазначаны гарантыйны тэрмін 2 гады?

Паводле артыкула 13 пункта 5 Закон «Аб абароне правоў спажыўцу», прадаўець авабязнаны звярнуцца на тавар гарантыйны тэрмін, калі вытворца (пастаўшчык) не выкананы прадугледжаны законадаўствам авабязнак па яго вызначэнню або выкананы яго неналежным чынам.

Прадаўець мае права вызначаць на тавар дадатковы гарантыйны тэрмін, большы за гарантыйны тэрмін, які прадугледжаны законадаўствам або вызначаны вытворцам (пастаўшчыком), а таксама гарантыйны тэрмін на тавар, на які гарантыйны тэрмін вытворца (пастаўшчык) не вызначаны або авабязнак па вызначэнню якога не прадугледжаны законадаўствам.

Прадаўець не мае права вызначаць або аўяўляць гарантыйны тэрмін на тавар меней за гарантыйны тэрмін, які вызначаны вытворцам (пастаўшчыком).

ГЕАПАЛІТЫКА

«ПАРТЫЗАНЫ» ЗМАГАЛІСЯ ЗА ДВР?

Іван БІЧ

Этапея з групоўкай так званных «партызан Прымор'я» ў Расіі справакавала цікаўасць грамадства да праекту аднаўлення Далёкаўсходній рэспублікі (ДВР) — незалежнай дзяржавы, якая існавала падчас грамадзянскай вайны.

Гісторыя вакол «партызан» вельмі туманная. Прыкладна на пачатку чэрвеня стала вядома, што ў адным з раёнаў Прыморскага края дзеянічалася ўзброеная апазыцыйная групоўка. На яе раҳунку забойства міліцыянер, абстрэл службовых аўто супрацоўнікаў ДПС, падпіл аддзелу МУС. Супрацоўнікі, якія складаецца з пляці чалавек, было адпраўлены прыблізна 200 байкоў спецназу, верталёты, БМП і г.д. У выніку дзве з баевікоў забытыя. Іншыя знаходзілі ў турме.

Нягледзячы на тое, што падзея на Далёкім Усходзе ўвесь пачатак чэрвеня быў у топе новінаў, комплекснай інфармацый наконт ідэйных матываў учынілі «партызан» няма.

Родзіцы партызан кажуць, што іх сінсы і ўнікі пайші ў лісі, каб адлюміціць за здзекі з боку міліцыі. У інтэрнэце ўжо з'явілася біографія некаторых ахвяраў «партызан». Калі ім верыць, адзін з нябожчыкаў быў звязаны з наркамафіяй, другі «крышаваў» незаконны продаж лесу, трэці міліцыянер судзімасць.

Даведка:

ДВР — Далёкаўсходняя рэспубліка (6 красавіка 1920 — 15 лістапада 1922 года) — афіцыйная незалежная і дэмакратычная дзяржава з капіталістычнымі складамі, у якой армія, афіційна называлася «Фактычна», быўла ўтворана ў 1922 годзе. У склад РСФСР. Спартрэблілася некалькі гадзін — і 15 лістапада незалежная рэспубліка стала Далёкаўсходній вобласцю РСФСР.

Савецкай Расіяй і Японіяй і вываду замежных войскаў з тэрыторыі Далёкаўсходняга края, 25 кастрычніка 1922 Чырвоная армія ўступіла ва Уладзівасток. Увечары 14 лістапада 1922 гады камандзіры яе частак ад імя Народнага сходу ДВР звязаліся з Москвой з просьбай уключыць ДВР у склад РСФСР. Спартрэблілася некалькі гадзін — і 15 лістапада незалежная рэспубліка стала Далёкаўсходній вобласцю РСФСР.

Менавіта гэтая версія — хлопцы змагаліся супраць міліцыйскага гвалту — забяспечыла падзеі на шалёную папулярнасць у Расіі. Нічога дзіўнага тут няма. Калі верыць часопісу «Эсквайр», з красавіка 2009 года ў краіне было ніводнага дня, калі б міліцыянеры ў грубай форме не парушалі закон. На прыклад, 29 красавіка 2010 года міліцыянер задушыў інваліда,

9 мая арыштаваны міліцыянер, які пазбавіў юнака галавы і г.д. Ёсьць увогуле вар'яцкая версія. Так, на ўкраінскіх нацыяналістычных сайтах можна прачытаць пра тое, што групоўка бышчам складалася з этнічных украінцаў, якія змагаліся за аднаўленне Украінскай культурна-нацыянальнай аўтаноміі «Залёныя кіні», якія існавала ў Прыморскім краі ў 1920-я гады.

Ёсьць цалкам верагодныя версіі, што дасце группы прыдумалі ў МУС, каб павесіць на іх нераскрытыя справы з тымі ж абстрэламі, падпаламі і г.д. Не траба забываць, што ўсё адбываецца ў Прымор'і. Адзін з блогераў рабагаваў на шуміху вакол «партызан» наступнай рапткай: «Нават дзіўна: колькі жыў на Далёкім Усходзе, столькі там былі беглыя дэзерцёры са зброяй, напады на міліцыю і венныя склады з мэтай алаводзьці зброяй. І нічога».

Афіцыйная версія: банды «партызан» складалася насымрэз з рускіх нацыяналістаў і скінхедаў (нібы ў іх канфіска-

валі адпаведную літаратуру). Іх маніфесты ў інтэрнэце сапраўды мільгаяць заклікамі змагацца не толькі з «ментамі», але і з «грабрэйскім фашызмам», «качысціці Расію ад чужынцаў».

Фрагмент заявы групы: «Мы паднімліся на ўзброненую барацьбу супраць акупантай нашай краіны. Мы паднімліся супраць грабрэйскага фашызму, як нашы дзяды і бацькі паднімліся ў 1941 годзе супраць німецкіх захопнікаў... Рускі баявы атрад Рамана Муромца — ветэрана баявых дзеяній у Чачэнскай рэспубліцы — вядзя баявую дзеяніе супраць бандыскай крамлёўскай групоўкі з 27 мая 2010 года».

Пры любым раскладзе канфлікт у дадатак мей ўжы выражаныя характар супрацьстаяння Москва і рэгіён. Лайлі «партызан» элітныя часткі з цэнтру, у той час як мясцовыя прадпрыемлі салідарнасць з ліснімі братамі. Апошнія спрыяла пашырэнню закліку да выхаду Далёкім Усходу са складу Расіі і хвалі насталыгі па часах ДВР.

Хата ДВР была супярэчлівым дзяржаўным фармаваннем, міф пра яе вельмі папулярны сярод тутэйшых. Падчас когна больш-менш значна грамадская прапагандысткі ў краі супраць Москі згадваюць пра ДВР. Апошні раз пра пагрозу сепаратызму на Далёкім Усходзе казалі ў 2008-м падчас прапастаў мясоцовых аўтамабілістуў супраць уядзення мытага на імпарт іншамарац. Па сеціве нават гуліе праект канстытуцыйнага рэспублікі.

Чын прыморскіх «партызанаў» зноў выклікаў стары прывід. Галоўным чынам эта патрэбнасць закліку да выхаду краю са складу Расіі. Аднак ёсьць спробы абурнуватаць пратест супраць Москвы. Адзін з прыморскіх нацыяналістаў піша: «З 2000-х гадоў, пасля карынфінансавання, змены кірунку развіція ўлады ў Москве, новая заходняя палітыка дакацілася і да ДВ (Далёкім Усходом). Груба кажучы, маскоўскі палітызованы і абаліточнай карумпананы бізнес, у пошуках новых крываін з узбагачэннем, прыйшоў на Далёкім Усход. Яго ў грубай форме паслалі «на ...». З гэтага моманту ДВ увесь час пад прэсам з цэнтру. Непакорлівае насељніцтва змушаючы схіліці галовы і ўстаць на калені, «прызынца новага цара» і адмовіцца ад сваіх вольнасцяў. Было змішчана ўсё, што дапамагала прыморцам зводзіць канцы з канцамі, папросту выхыць».

Такога кшталту аргументація вельмі прыметыўная. Ніяма эканамічных аргументаціяў, ніяма спасылак на палітычную традыцыю. У выніку ўсё гаворыць пра тое, што рух за ДВР існуе на ўзроўні лозунгу.

Так інакі, гэта другі звонок для Москвы на працягу года. Нагадаем, што падчас бунту шахцёраў у Кузбасе ў красавіку таксама гучалі заклікі да выхаду краю са складу РФ і стварэння асобнай Заходній Сібірскай Рэспублікі.

Цікава, што адначасова з інфармацыйнай пра подзвігі «партызан» з'явіліся спекуляцыі пра тое, што прыхільнікі ДВР падтрымліваюць Кітай. Кітайская эміграцыя ў рэгіёне вельмі моцная, і стварэнне буйнай дзяржавы можна было бы лагічна разглядаць як пачатак асіярэжнай інтэграцыі краю ў склад Кітая на правах аўтаноміі.

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Расійска-беларускі газавы канфлікт у чарговы раз пераканаў — у палітыцы не бывае вечных сяброў і ворагаў, бываюць толькі вечны інтарэсы. Менавіта гэтыя тэзіс лепш за ўсё дманструе ўсю глыбінну сутнасці расійска-беларускага сяброўства. Калі ў кагосці яшчэ засталіся ілюзіі адносна вялікай братэрскай любові Расіі, варта павярнуцца галаву ў бок нашага заходняга суседа, трубу якога заставаліся без расійскага газу.

«Украінская правда» (Украіна)

Такое ўражанне, што ў Лукашэнкі істрыкія: лепш памерці стоячы, чым памерці на каленях. Справа ўтм, што працяршніца эканамічнай і палітычнай сістэмы Беларусі разлічана на расійскую датацио.

«Взгляд» (Расія)

Пра тое, што намеры беларускага презідэнта менавіта такія — пеараўтентавацца з Москвой на Кіеў, — кажуць як заявы як апошнія, так і больш далёкага часу. Яшчэ некалькі гадоў тому Лукашэнка ўключыў у лік сваіх любімых рафранаў наступную фразу: «Нас 55 мільёнаў — ад Балтыкі да Чорнага мора». «Нас» у гэтай фразе азначае, відавочна, грамадзян транзітных краін Украіны і Беларусі. Аматары капацаў ў старых палітычных картках убачаюць у гэтай тэрторыі і Вілійке княства Літоўскае, і частку «сантарнага кардана», які некалі ствараўся супраць савецкай Расіі порадам Керзонам. Яшчэ некалькі гадоў тому, пра аনтырасійскім рэжыме Віктора Юшчэнкі, і беларускія нафтаправоды, і «Белтрансгаз» мелі б для Расіі велізарную цікаўасць і каштавалі б значна больш. Антырасійска

выказванні Лукашэнкі з захапленнем падхапілі Юшчэнка і Цімашэнка. Але сёня ў Кіеве больш адкрайнія прынамсы, на словах урад. Відавочна, антырэзкі настроены беларусы і ўкраінцы «ад мора да мора» ўсё ж не 55 мільёнаў. Тут Лукашэнка памыліўся.

«РИА Новости» (Расія)

Зрэшты, пакуль гэта ўсяго толькі праекты, і нікакія рэальнай алльтэрнатывы расійскому газу і нафце ў Лукашэнкі няма. Больш того, планы Расіі пабудаваць трубаправод у Еўропу ў бок Украіны і Беларусі прыкметна скрачаюць. Мінскія прасторы для манеўру. Цяпер практична адзінскімі сродкамі ўсічніць на Маскве для Лукашэнкі з'яўляецца пагроза перакрыць транзіт газу ў Еўропу. Беларускі лідер выдатна

разумее, што ў выпадку дыверсіфікацыі паставак расійскага газу яго магчымасці шантажаваць Крэмль будуть зведзены да мінімуму.

«Новая политика» (Расія)

Некаторыя на Захадзе задаюць пытаннем, чаму Азербайджан зрабіў такі шходы падарунак беларускаму лідэру. Па-першым, гэта не падарунак, а кароткатэрміновы крэдыт. Па-другое, Ільхам Аляіў тым самым хацеў нагадаць Крамлі, што Азербайджан не будзе вечна трываць за ўзягненне канфлікту вакол Нагорнага Карабаху. У сувязі з этым Азербайджан стварае пояс сяброўскіх славянскіх дзяржав, якія маліті дапамагчы ў выпадку пачатку баявых дзеяній.

AZE (Азербайджан)

ЦІКАВА

ЦІ ЛЮБЯЦЬ ГРУЗИНЫ СТАЛІНА?

Алег НОВІКАЎ

Дэмантаж помніка Сталіну на яго радзіме ў горадзе Горы выклікаў шырокую палеміку наконт цяперашняга стаўлення грузін да асобы правадыра нарадаў.

Сам помнік генералісімусу знялі ўчнаи, вельмі хутка і пры малым супраціве. Толькі 30 камуністу выйшли на абарону манумента. Абаронцы сцвярджаюць, што калі б манумент дамантавалі ўдзене, народу было б значна больш.

Улады глюмачаць неабходнасць дамантажу вельмі проста: у ХХІ стагодзіў ў цэнтры краіны, якая бачыць сябе сябрам ЕС, не можа быць помніку дыктатара. Дарэчы, на месцы Сталіна плануецца паставіць помнік ахвярам расійскай агресіі жніўня 2008 года. Што да помніка, які дамантавалі, то яго зробіць фрагментам экспазіцыі «Музея ахвяр расійскай і савецкай акупациі». У гэты комплекс увойдзе і частка дома-музея Іосіфа Сталіна, які знаходзіцца ў тым жа Горы.

«Мы не можам адкрываць музей акупациі Грузіі і пакідаць помнікі арганізатарам той самай акупациі. У нашай краіне не могуць адначасова існаваць манументы героям, якія аддалі жыццё ў барацьбе супраць сістэмы, і помнікі тым, што знішчыў вялікую частку нашай інтэлігэнцыі», — заявіў прэзідэнт Грузіі Міхаіл Саакашвілі. Адначасова ён абвяшчаў пра пачатак у Грузіі новай эпохі — «эпохі без правадыра нарадаў».

Аднак шмат што ў рыторыцы ўладаў не клеіцца. Проблема стаўлення да асобы Сталіна ў грузінскім грамадстве відавочна значна больш складаная.

Як прыклад, дадзеныя альянсана, якое правляло ў верасні 2009 года па замове рэдакцыі грузінскага штотыдніка «Квірыс палітры» («Палітры тыдня») адно маскоўсава сацыялагічнае агенцтва. Грузінаў пыталіся пра іх стаўленне да ідэі дэмантажу помніка Сталіну. Тады большасць (68,4%) выкказалаася «супраць», а 13,8% — «за».

Такі настроі на першыя погляд цалкам зразумельны. Грузінамі рухаюць нацыяналістычныя матывы, якія нарадзіліся не на пусты месцы.

Хата Сталін заўсёды быў паслядоўным праціўнікам праекту Грузінскай дэмакратычнай рэспублікі (1918–1921), маштаб ягонай асобы не парадайнала большы ў праекцыі на бацькоў грузінскай незалежнасці. Акрэмічна, спрод насленінства, асабіцца старых людзей, моцная настальгія па савецкіх часах. У распబліцы, якая атрымлівала датыцы з цэнтру, быў неблагі ўзоровень жыхіці.

А пасля XX з'езду КПСС Сталін увогуле стаў складовай часткай мечтаковага нацыяналізму. У

Грузіі знялася хвала пратэсту супраць «выкryпці культуры асобы Сталіна», якое праводзіў Мікіта Хрушчоў. У сакавіку 1956 года масавыя выступлінні адбыліся ў Тбілісі, Батумі, Сухумі і Руставі. 2 сакавіка ў сталіцы Грузіі сотні студэнтаў і школьнікаў патрабавалі аднавіць «добрае імя Сталіна». Натоўп расстэралі. А прэтэт 9 сакавіка ў грузінскай сталіцы быў задушаны пры дапамозе танкаў.

Гісторык Лёў Балаян так піша пра тью падзею: «Складана было Хрушчову дамантаваць помнікі Сталіну ў сталіцы Грузіі: насељніцтва арганізавала вакол іх кругласуцьнне дзілжніцтва. Уладам давялося пайсці на «вайсковую хітрасць»: была абвешчана «атамна паветрана трывога». Тым часам, пакуль на юнаўныя грузіны хаваліся ў бамбаскавішчах і вулицы апусцелі, салдаты дэмантіравалі ўсё тры манументы. Адзіны помнік І. В. Сталіну, які атрымалася тады абараніць, і які захаваўся і дагэтуль, стаяў у Горы, на разліме правадыра.

З улікам усяго сказанага, учынок Саакашвілі разглядаюць папросту як кан'юнктурны палітычны жэст. Звігтае ўбагу і tote, што дамантаж помніка дзіўным чынам прыпаў на візіт прэзідэнта Раіса ў ЗША.

Некаторыя кажуць пра праяву звычайнай русафобіі. У прынцыпе, помнік ахвярам «рускай агресіі» сапраўды можна было ўсталіваць да хоць, у якім заўгодна месцы, нават у Тбілісі, на праспекце Шата Руставелі. Але ўлады абрали менавіта Горы, менавіта цэнтральну плошчу, менавіта месца, звязане з асобай Сталіна, якога так лібіць прости рускі абыватель.

Некаторыя аглядальнікі бачаць у акцыі Саакашвілі праяву роўніцкага здзіўлення. Грузінамі рухаюць нацыяналістычныя матывы, якія нарадзіліся не на пусты месцы.

Хата Сталін заўсёды быў паслядоўным праціўнікам праекту Грузінскай дэмакратычнай рэспублікі (1918–1921), маштаб ягонай асобы не парадайнала большы ў праекцыі на бацькоў грузінскай незалежнасці. Акрэмічна, спрод насленінства, асабіцца старых людзей, моцная настальгія па савецкіх часах. У распబліцы, якая атрымлівала датыцы з цэнтру,

савецкага рэжыму сталі вядомыя шматлікія, факты і лічбы, што паяцнінула за сабой рэзкі «абвал сталінскіх рэйтингаў», — піша блізкая да адміністрацыі Саакашвілі газета «Грузія сёння». Яна спасылаецца на вынікі праведзенага ў Грузіі аптыманія. Распісанты паставілі Сталіна толькі на трэцяе месца пасля Давіда Будаўніка і парыцы Тамары.

Па-другое, Сталіна любяць толькі ў Горы, які корміцца з турыстаў-сталіністу. Тая ж «Грузія сёння» адзначае: «Кажучы пра стаўленне грузінў да Сталіна, варта «падзяліцца» краіну на дзве часткі: Горы, месца, дзе ў 1878 годзе нарадзіўся маленкі Сасо Дзугашвілі, і астистную частку Грузіі, у якой Іосіфа Сталіна разглядаюць як неадназначную асобу расійскай і грузінскай гісторыі».

Папулярны і тэзіс пра тое, што Сталін больш належыць да расійскай, чым да грузінскай гісторыі. Нават на ўзроўні палітычнай культуры і свядомасці. Вядома захапленне Сталіна асобамі Піттара Першага і Івана Жахлівага — канструктарамі Расійскай імперыі.

Што да падзеі 1956 года, то, на думку альтысталіністу, галоўным чынінкам пратэсту была прысьцянасць на выступах Хрушчова альтыгрузінскай рыторыкі. Крытыка Сталіна з боку Хрушчова выпадкова выклікала адчуванне нацыянальнага прыніжэння.

Нарэшце, як піша ўрадавая прэса, ні адзін грузін не будзе любіць Сталіна, паколькі менавіта ён заклаў бомбу пад грузінскае дзяржаўнае адзінства, даўшы санкцыю на стварэнне ахбаскай і паўднёвой асейніцкай аўтаномных распублік. У выніку быццам тое рашэнне і прывяло да цяперашніх сепаратысцкіх канфліктаў.

Цяжка казаць, што ў гэтай спрэчцы мае разыю. Тыя, хто кажуць, што Сталін дасюль кумір грузінў. Або тыя, хто сцвярджае адваротнае. У любым выпадку, ёсьць сэнс узгадаць адзін факт. У 1989 годзе, калі прыхеўшы з Тбілісі нацыяналісты паспрабавалі разбурыць помнік Сталіну, на яго абарону са зброяй у руках выйшла амаль усё насленінства Горы. У 2010-м пастамент бацькі нарадаў абаранілі ўсюго 30 чалавек.

Па-першое, часы мяняюцца — змяняюцца і погляды. З крахам

▼ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

РОБЕРТ БЕРД

Самы стары сенатар у гісторыі кантрэсу 3ША памёр ва ўцрэсце 92 гадоў. Нябожык быў адным з самых упэўненых палітыкаў ЗША. У парламенце ён засядáў аж з 1953 года. Цікавая палітычная біяграфія сенатара. Ён прыйшоў у палітыку як перакананы расіст. Нават быў лідэрам рэгіянальнага Ку-клукс-клану. Галасаваў супраць надання чарнаскуюрым амерыканцам грамадзянскіх прав у 1964-м. У Кантрэсе спачатку працаўаў у консерватыўнай фракцыі партыі дэмакратоў. Актыўна выступаў за ўздел ЗША ў вайне ва В'етнаме. Пасля абранині ў сенат Берд зацікаўся левымі дактринамі. Хутка стаў праўнай рукой Эдварда Кенядзі — самага радыкальнага дэмакрата. Адначасова Берд стаў старшынёй фракцыі. Буцьсі сенатарам, на дойчіст Берд стаў самым вілімі знайсцем парламенцкіх працэдураў, у тым ліку блакіравання законопраектаў. Напрыканцы сваго жыцця Берд канчатковы каюцца на левым пазіцыі — увесе час прабаўаў вывесці амерыканскія войскі ў Іраку. Прычым ягоныя погляды лічыліся радыкальнымі нават сярод дэмакратоў.

НУРСУЛТАН НАЗАРБАЕУ

Прыездэнт Казахстану пака-
зяў сябе добрым музичным
крытыкам і наўстадзісарам.
Менавіта Назарбаеў стаў патро-
нам першага казахскага мюзік-
ла, прэм'ера якога 28 чэрвеня
адбылася ў Астане. Мюзік так і
называецца: «Астана». Сюжэт дас-
татково цікавы. Японская дзяўчына
Асамі прыехала ў Казахстан па
наказе дзядулі-самурая. Падчас
другой сусветнай вайны дзядулю
выхадзіла простая казахская жан-
чына. У казахскай сталіцы японка
пазнеймілася з казахам Арманам.
Але Асамі спадабалася таксама
буйному японскому прадпры-
мальніку, які не бізнесе яе нікому саступаць. Пастаноўка была заказана
вядучым еўрапейскім і расійскім кампазітарам і харэографам. Трупа скла-
даеца з 200 актэрамі. Шыкоўнікі дэкарацыі ўяўляюць сабой трохпавіро-
вяя дамы ў разрэзе. Першым ансамблем мюзікі прэз'еру, ён атрымліваў сказаў, што «Астана» — вялікая падзея ў культурным жыцці
Казахстана. Менш аптымістичныя каментары на інтернэт-форумах. Простая
казах бачаць, што іхні дзяці, вучняў школ і студэнтаў, па разнарадцы
аваізюкова прымусяць наведаць шоу.

ЦІЛА САРРАЦЫН

Сябра партыі сацыял-дэмакра-
тав і былы міністр берлінскага
уряду дазволіў сабе абсолютна не
карэктны ўчынкі. Так, ён заявіў,
што турэцкая грамада Германіі —
выйтворцы дзяцей, а не экана-
мічны чыннік. І вось новы скандал.
Выступаючы на адной сцэне
прадпрымальніку, Саррацын
паведаміў пра тое, што эмігранты
маюць дрэнны адукатыўны цыкль
не з прычыны таго, што ў іх на радзіме
адукацыйная сістэма кепская. А
таму, што ў іх ад прыроды слá-
бы мазгі. Больш таго, немцы, па
словах Саррацына, павінны бацьца наплыву неадукаваных эмігрантаў,
паколькі «мы будзем дурнімы, калі іх будзе тут большасць». Заявы Ціла адра-
зу выклікалі негатyвную рэакцыю з боку вядучых палітыкаў, включчы
канцлеру Ангелу Меркель. «Дурная і бесперспектывная заява», — сказала
яна. Высновы Саррацына сапраўды спрэчныя. Як паведамляе настайніца
выдання «Lettre Internationale», менавіта дзеці габрэйскіх эмігрантаў з Усход-
няй Еўропы маюць самы высокі IQ сярод нямецкіх школьнікаў. Між тым,
ходзіць чуткі, што Ціла не праща чаша ўзыком. Ён хаець бы імпартаваць
у ФРГ партыйную мадэль нідэрландской партыі лібералаў, якая паспяхова
эксплуатуе ксенафобскую рыторыку.

КУЛЬТУРА

► ФЭСТ

БЕЗ НАРВІЛІШАК ГЭТА БУДЗЕ НЕ «BE2GETHER»

Алесь ГІНЗБУРГ

325 па 27 чэрвяна ў памежнай беларуска-літоўскай вёсцы Нарвілішкі адбыўся ўжо традыцыйны музичны фестываль «Be2gether». Сотні аматараў музыкі з Беларусі, Літвы і прылеглых да іх краінаў сабраліся на вялікім полі, каб увасобіць галоўную ідэю мерапрыемства — роўнасць і ёднасць, незалежна ад узросту, нацыянальнасці, колеру скуры і прыналежнасці ці не да ліку грамадзян Еўрасаюза.

Люлька Сталіна

Фестываль «Be2gether» па сваёй сутнасці — гэта кактэйль з шоу-бінесу, культурніцага рамантызму і кампаніі па баражбе за права чалавека. На выхадзе атрымліваецца вельмі спецыфічна атмасфера закрытай клубнай вечарынкі пад адкрытым небам. Страцішь дзеясць гадзін на тое, каб перадолець нейкія 250 кіламетраў ад дома да месца фестывалю і прышоўшы ўсе памежнай канцэліі, ты трапляеш у месца, дзе любая падобная падзея здавалася б немагчымай. Але менавіта праз эту немагчымасце ўсе ў адбываючыся.

Нарвілішкі — вёска, што месціцца ў знакамітым анклаве Літвы ў тэрыторыі Беларусі. Паводле старага анекдоту, падчас падзею тэрыторыі ССРР на межы Іосіф Сталін паклаў у гэтым месцы на мацу лульку, а картограф так баяўся ГУЛАГу, што не адважыўся сунуць на крыху на поўдзень...

Тут некалькі год таму літоўскі бізнесмен Гедрус Клімкявічус купіў і адрастоўраваў рэнесансны замак, які не прости заходзіцца ў памежнай зоне, а ўпрыгожыў падъезды да дзяржаўнай мяквы. З цягам часу яму стала сумна сузіраць усю гэтую прыгажосьць на самое. Было прынята рашэнне прыцягнучы размаітую публіку ў анклав, — а заадно і далучыць да проблеме анклаву. Менавіта тому, нягледзячы на камерцыйную немагчыднасць ператвараць такі глуху ў фестывальную пляцоўку, месца сваёй дыслакацыі, па словах арганізатараў, «Be2gether» не памяне.

«Фестываль нарадзіўся тут, у Нарвілішках, — кажа Эгле Рэмейкайтэ, маркетынг-менеджэр праекта, — без Нарвілішак гэта будзе ўжо нейкі ішы фестываль, не «Be2gether». Гаворка не пра палітычныя сістэмы — гаворка пра людзей. Жыхары гэтага анклава адразумялі мяккой ад сваіх родных у Беларусі: яны жывуць у суседніх вёсках, але не могуць бачыцца». Сівалам уз'яднання сем'яў на памежнай тэрыторыі катэгорыі ўжо год стаеца супольнае беларуска-літоўскае свята музыкі, мастваўці і добрага настрою.

Хоці дзень фестывала сустрэў нас сонцем, радасцю і новымі культурнымі прапановамі

Хо дэманстраваў разуменне таго, што на попі прысутныя беларусы, прычым, шчырыя беларусы, быў украінскі гурт «Гайдамакі». Каманды ўжо мела досвед падрымкі беларускай незалежнай думкі, бо выступала на фасце «Be Free» ў Львове ў жніўні 2008 года. Паводле прэс-рэлізу «Гайдамакі», ці, лепей, «Наудамакі» працуе ў актуальным цыфр стылі «балканскі рок»

Калі б не мова некаторых кампазіцый, нацыянальную прыналежнасць латышскага гурта «Instrumenti», які спявае, апрануўшыся ў касцомы мішак-панду, вызначыць было б немагчымы

Што да Алены Арловай — маладой зоркі літоўскай сцэны — яе выступ вынікаў у публікі не менш бурны, але іншая па способе выслучэння эмоцый. Краналінья кароткі кампазіцый, выкананыя пад піяніна вельмі моцным голасам, суправаджаліся відаролікамі з жыцця простых людзей: рашнікі ў дызайчным саку, док, састрэльх, эзкі на зоне хвалянца татуіроўкамі...

Што ні край, то абычай

Цікава, што патэнцыйныя наведнікі фестывалю з Беларусі і Літвы па-разному ўспрымалі ўзімку тадэю. Для беларусаў «Be2gether», поруч з польскім «Басовішчам» і ўкраінскім «Be Free» — адзін з замежных фестаў, дзе, тым не менш, можна пачуць незалежных айчынных выкананіццаў, і, чаго граху тайш, падтрымка куміраў, уволні нахамаханыя нацыянальной сімволікай.

Палітычныя канцэкт абыязкоў для беларусаў — інакш нянясна, чаму ўговуле ладзіць нешта такое на беларуска-нейкай мяккі. Ад гэтага стэрэатыпу стараючца адпісці беларускія менеджэрэы праекту. З літоўскага ж боку пра-

такую спецыфіку ўспрынняція фесту ў Беларусі ўвогуле не задумываюцца. Па словам Эгле Рэмейкайтэ, увага літоўскай публікі нізменна прыцягнутая да «Be2gether», бо гэта самы вілікі оўпэн-эйр фестываль на Літве. Літоўцы едуць, кац пачуць модную ў гэтым сезоне айчынную і сусветную музыку.

Адчуваеца розніца і ў кантынгенце, які спікаеца на фест з дзвюх краінаў. З Літвы едуць лодзі студэнцкага, а таго і наўпрост школнага веку. Беларускаму школьніку

ці студэнту адважацца на замежныя вялікія складанія, таму сірадзі

ўзрост беларускіх наведнікаў з выглядом год на 5 вышэйшы. «Літоўцы сталага веку», — кажа Эгле Рэмейкайтэ, — быў літоўчанені ад спісу выступу ўццаў, але іх не задаволілі падходныя ўмовы, у якіх давялося бы жыць: намётава мястечка, душ на вуліцы...» У той час мела месца сумная акалічнасць «Be2gether»: беліць беларусу, якія купілі білеты на фестываль, скарысталіся ім, каб адкрыць бясплатнай візы і павандраваць у гэты час па Еўропе — па сваі, так бы мовіць, праграме.

Такім чынам, калі перад вами расслаблены 20-гадовы юнак у афрыканскіх фінечках або байус

спартовага целаскладу, увесі перамазаны фірмовай be2getherской гразёю са спецыяльнага басейна, — то ён хутчай за ўсё з Вільні або Коўна. Калі ж перад вами засорожаны 30-гадовы таварыш з прымым сталёвым позіркам, — ён, верагодна, з Гродна або Мінску. Апроч таго, арганізаторы імкнуліся праставіць усё накірунку музыкі: рок, хіп-хоп, фолк, ды-джэйн.

русаў як літоўцаў», — кажа Алеся, фестывальшчыца са стажам, — але іх заўажна меней. У асноўным прыязджаюць «свядомыя», якія лічачь наведванне такіх мерапрыемстваў сваім абавязкам.

У выніку невялікай адносна нават папярэдніх гадоў колькасць узелыніць, хоць і засмучіла арганізатору, паспрыяла камфорту тых, хто дзеаў. Фестывальны дні праходзілі ў атмасферы «меней народу — болей кіслароду».

«Выбираючы хэллайнераў для селетнія фестывалю, — кажа Эгле Рэмейкайтэ, мы арыентуемся на густы публікі па абодвіх бакі мяккі. Але, вядома ж, усім дагадаць не магчыма». Напрыклад, навіна пра то, што ў Нарвілішках выступіць гурт «Empire of the Sun» выклікала беліць: намётава мястечка, душ на вуліцы...» У той час мела месца сумная акалічнасць «Be2gether»: беліць беларусу, якія купілі білеты на фестываль, скарысталіся ім, каб адкрыць бясплатнай візы і павандраваць у гэты час па Еўропе — па сваі, так бы мовіць, праграме.

Такім чынам, калі перад вами расслаблены 20-гадовы юнак у афрыканскіх фінечках або байус

спартовага целаскладу, увесі перамазаны фірмовай be2getherской гразёю са спецыяльнага басейна, — то ён хутчай за ўсё з Вільні або Коўна. Калі ж перад вами засорожаны 30-гадовы таварыш з прымым сталёвым позіркам, — ён, верагодна, з Гродна або Мінску. Апроч таго, арганізаторы імкнуліся праставіць усё накірунку музыкі: рок, хіп-хоп, фолк, ды-джэйн.

Музика без межаў

Наведнікам фестывалю сталі таксама латышы, паліакі, расіяне, украінцы. Было даволі шмат наведнікаў з Вілнікіятані — дзякуючы таным авіялінерам у Літве. Усе гэтыя наці, па словам арганізатора галерэі «У» Ганны Чыстасердавай, пабывалі за час фестывалю ў павільёне галерэі: «Мы працавалі фактычна круглыя

суткі. З пятніцы на суботу фактычна да шостай ранку ў нас адбывалася свята. Я не могу сказаць, што літара «У» прывабіла больш беларусаў, чым замежнікаў». Дэвіз фестывалю — «Музыка адчынне межаў» — Ганна гатавая напісаць і на сваім шыльце: «Наш павільён быў супольным, беларуска-літоўскім. Тут выступалі ды-джэй з абедзвоих краінў, мы ладзілі інтэрнацыянальны пээтычны слэм».

Беларускія гурты «Akite» ды «Cherryvata», адвыступаўшы на фестывальныя пляцоўках, ладзілі тут акустычныя выступы. «Эта вельмі добра, што запрасілі такім гуртам з Беларусі, гэта добры прамоўшн для нашай музыкі».

Адзін з галоўных прынцыпаў фестывалю — празрыстасць. Гаспадар фестывалю Гедрус Клімкявічус адкрываў свой замак для наведнікаў, а сам лічыў за лепшэ зліцца з фестывальнымі наўпамяшаніямі. Ад іншага боку — «Акітэ» і «Чэрывата» — інструктуюць на пээтычны слэм. «Вы лёгка яго пазнаеце. Ён нечым падобны да Шрока і ўсё свецицца ад задавальнення», — інструктуюць у прэс-цэнтры. Незаўажнасць арганізатораў стварала ілюзію, што на «Be2gether» усё адбываецца сама сабою, хоць, вядома ж, за ўсім мерапрыемствам стаяла тыгтанічная супольная праца.

Што станеца з фестывалем, калі раптам скасуецца беларуска-літоўскую мяккі? Бы без такой штучнай перашкоды гэта, перафразаваючы Эгле, будзе ўжо не «Be2gether». Але, кажуць арганізаторы, фест будзе правадзіцца і далей. А калі мяжу ўсё ж скасуецца, у гэтым яны пабачаць і сваю невялічкую заслугоу.

► ФАНАГРАФІЧНЫ АГЛЯД

УВЕСЬ ГЭТЫ РОК

Анатоль МЯЛГУЙ

У чаканні чарговых альбомаў лідэра беларускага року, новых музичных уражанняў і эмоцый, айчынныя слухачы не з'яўжылі, як надышла спрэдзіна года. Пакуль ім не шануе: «N.R.M.», «ULIS» ды «Крама», як і іншыя прадстаўнікі «першага эшалону» нацыянальнай рок-сцены, зачата маўчаци. Мабыць, імкнучыся выгадаць лепшыя часы для сваіх рэлізаў. Бадай, толькі Лявон Вольскі са сваім альбомамі «Такога няма нідзе» і «Белая яблыня грому» даў слухачам падставу для абмеркавання. Але мінулы паўгоды для беларускай рок-сцены не былі марнымі. Айчынная фанаграфія напоўнілася некалькімі цікавымі альбомамі маладых гуртоў. Пра іх музичныя асаблівасці ў чарговым фанаграфічным аглядзе.

Антыгламурны гранж ці гранжавы антыгламур?

У мінулым месяцы гурт «Мутнаевока» запрашыў сваіх прыхильнікаў на прэзентацию свайго дэбютнага альбома «Пошли глямур». Нагадаю, што музыканты з'яўляюцца паслядоўнікамі музичнага стылю гранж. У вінку прэзентатыў гэтага дыска каманда здабыла вядомасць у колах прыхильнікаў музичнай альтэрнатывы, а таксама атрымала запрашэнне на ўдзел у некалькіх музичных фестах. На адным з іх — сёлетніх «Рок за Бабруй» у Сліцічах — «Мутнаевока» здабыло лаўрэацкое званне.

Усе гэтыя поспехі маладога гурта не дазваляюць не звярнуць увагу на навінку ад «Мутнаевокі» — іх альбом «Пошли глямур». Чым жа прыцягвае ўвагу гурт, які зусім нідаўна добітаваў на айчыннай рок-сцене? Бадай тым,

што песні з гэтага дыска напоўнены сапраўднымі пачуццямі і эмоцыямі, ніхай з налётам падлетковага максімалізму. Напрыклад, адна з лепіх лірyczных кампазіцый альбому «Мутныя вочы» ўстане захапіць слухача менавіта гэтымі якасцямі. Да таго ж, гітом гэтую кампазіцыю робіць яскравы лірyczны строй тэксты меладычнасць, якія так неабходныя, каб песня «найшла ў народ».

Не малая ролі ў стварэнні падзіннага вобразу песні адвоздзіца вакаліст Яўген Змушкі, які ў песнях гурта «Мутнаевока» імкненца як мага больш дасканала раскрыць эмацыйны патэнцыял той ці іншай кампазіцыі. На жаль, не ва ўсіх песнях Яўгена гэта ѡдеансца: банаўна не хапае тэхнічных магчымасцяў рок-вакаліста. Але ў таіх песнях, як «Зайсёды/ніколі» магутны спеў Яўгена ўспрымаеца як арганічнае дапаўненне да інструментальных партый і аранжыровак.

Тэматычнае песні гурта «Мутнаевока» малююць падлетковыя канфлікты з навакольным светам, хоць бывае, што лірыка гурта дастаткова свядома і адскаква на адпостроўвае душэуны стан лірычнага героя іх песен. Так, у галоўнай кампазіцыі альбому «Пошли глямур» музыканты задумалі сродкімі рок-музыкі намаляваць вобраз таго, што ўзліле сабой модны глямур, які так аграсціна насаджаеца масавай культурай і СМІ. У песні пераканаўча, з сатырчыні пазыціі, разглядаеца штуцніца шкалы жыццёвых капштоўніасціў некаторых яго адпартыяў. Антыгламурная кампазіцыя «Мутнагавока» стварае адпаведны настрой дыска, як і «брудны» гітарны гук гурта, і кіпесцісці, часам штуцніца вакал Я. Змушкі...

Адна з «фішкаў» гурта — выкарыстанне традыцыйнага рок-н-ролу ў гранжавых апрацоўках. Вядома, што рок-н-рол з'яўляецца «стылістычным прататыпам» многіх альтэрнатывных кірункаў. Вось таму ў таіх песнях, як «Нерэзльна Show», «Сорца Стую», «Ей не ведаў» слухачы могуць адчуць рок-н-ролны драйв у альтэрнатыўна-гранжавай інтэрпрэтацыі. Хоць на дыску ёсьць і такія кампазіцыі («Небасцір»), якія можна называць клонамі хітоў некаторых беларускіх каманд, асноўныя стрыжаньне творчасці каманды падаеца

арыгінальным і перспектыўным для айчыннай рок-сцены.

Альбом «Пошли глямур» ад гурта «Мутнаевока» можна запісаць у актыў маладой стаўлічай рок-каманды, што, відавочна, паспрыяе росту папулярнасці гурта. Але вядомасць гурта яшчэ больш узрасце, калі музыканты асэнсуюць свой, ніхай сціллы, поспех як стымул для далейшага ўдасканалення, а не як сімптом «зорнай хваробы».

«Sciana» — асэнсаваная пазітыўнасць

У гэтым годзе музичнае выдзяўствства BMAgroup парадавала слухачоў новым ралізам ад берасцейскага гурта «Sciana» пад наўзі «Кропка вяртання». Мне ўжо даводзілася рабіць ропартаж з кандыдатаў гэтай каманды. Тады я звяртаў увагу на іх гранічна «цяжкі» гук і экспрасіўнае выкананне, хітавасць кампазіцый. Безумоўна, «Sciana» — адзін з заўважных лідэраў рэгіянальнага року, які мае кола прыхільнікаў на сваі малай радзіме. Але адна з мэтаў альбому «Кропка вяртання» — рабіць гурт «Sciana» наимат больш вядомым па ўсёй Беларусі, вывесці каманду ў лідэры айчыннай альтэрнатывнай сцены.

Як жа гэтыя якасці музыкі гурта «Sciana» знайшлі адлюстрованне на іх новым альбоме? Што і казаць, з першага ж трэка музы-

Не часта айчынныя музыканты так сур'ёзна ставяцца да якасці сваіх запісаў: уздельнікі гурта «Mauzer» запісалі ўсе партыі гітар, барабанаў, баса, клавішных, вакалу на асобых студыях

сталічным слухачам. Рытмічна яна больш складаная і разнастайная, утылістуку, што ў ёй гучыць «фірмовая» фішка гурта — саксафон Яўгена Лук'янчыка. Спрабай адыйсці ад «цяжкіх» матрыц кампазіцый гурта «Sciana» з'ўпіленца пазітыўнай песенька «Сылёзы пад дажджком», у якой даволі яскрава малююцца магчымасці выбару ў рок-н-рольным свеце.

Не цураючыся музыканты ў сваіх кампазіцыях і нечаканых для рок-музыканатаў філософскіх тэм. Адна з іх — «Міне не існуе» — смелая алюзія на вядомы тэзіс беларускага філософа В. Акудова: «Міне німа...». Тым не менш, дзяячоўцы разнастайным вакальным прыёмам фронтмана гурта «Sciana» Паўла Прохара, шматсансоўны радкі песні знаходзяць гармонію з «цяжкай» музыкай гурта.

Такім ж філософскім якасцімі насычаны і шмат іншых кампазіцый альбому. Звярніце ўвагу на трэкі «Сіроні Тытану», «Ніколі болей», «Адам». Галоўная іх асаблівасць — пазітыўнасць і імкненне пазібвіца штучнага «смурву», якім некаторыя вядомыя гурты імкнущы прыхынка сатворчую безнадзеянасць. Музыка таму звяртаючая кампазіцыя «Прапаг будзе!» успрымаеца як праграмны твор адносна ўсего альбому. Ім берасцейскія музыканты акрэсліці свае лідэрыскія амбіціі як аднаго з яскравых прадстаўнікоў рэгіянальнага рок-руху Беларусі.

«Rorna» без амаральнасці

Першым пачаць размову пра новы альбом «Rorna» магілёнка Яна Маўзера і гурта «Mauzer».

Канты захапляюць увагу слухача. Унейкім сэнсе песня «Кім я быў?» з'яўляецца вельмі важнай для ўздельнікаў каманды. Тэкст песні напоўнены дэуімі алюзіямі: «Чорныя песні менскага гета/ Ужо не ўзгледаць на віршынях Тыбета/ Лёгка забыць катынскія ямы/ Тыгрым вывальненія Таміл-Іlam...» (аўтар А. Клімус). Пакладзеныя на магутныя рок-рыфы, гэтыя радкі набываюць даволі выразны і зразумелы сэнс, які звернуты да сучасных разліў нашага жыцця.

Адна з тых песен, якія прынесла вядомасць берасцейцам, — «2000000», прыйшла да густу варта ўспомніць поспех папярэдніх працаў артыста, круежлкі «Радасць» з магутнымі хітамі «Бруднае вада», «Калыханка», «Беларусь будзе вольнай». Здаецца, плынь часу вярнуць нельга, як і нельга вірнучы былога поспеху. Але на гэта ў Яна свае аргументы, які слухачы знайдуть на новым альбоме выкананы.

Як і першы альбом гурта «Радасць», дыск «Rorna» не можа не захапіць дасканаласцю запісу,

арыгінальнасцю (прынамсі для беларускіх выкананіц) аранжыровак і пастыльных эксперыменту Яна, які з'яўляеца аўтарам

ліркі да кампазіцый «Rorna». Не часта айчынныя музыканты так сур'ёзна ставяцца да якасці сваіх запісаў: уздельнікі гурта «Mauzer» запісалі ўсе партыі гітар, барабанаў, баса, клавішных, вакалу на асобых студыях

музычных тракаў.

Як заўсёды, на гукавых дарожках новага альбома ёсць песні

сацыяльнага зместу з палітычным падтэкстам (напрыклад, «Гебель» ці «Uvaha!»),

границы шчырыя лірyczныя споведзі

(«Вазлім мяне», «Балансу белага» і іншыя), пікавыя інструментальныя замалёўкі («Нараджэнне»).

Толькі на альбоме «Rorna» гэтыя песні адрозніваюцца больш дасканалай прапрацоўкай тэм, больш глыбокім спалучэннем мелодіі і тексту. Слухачу прапросту захапляюць ціпераўшні магчымасці Яна як вакаліста. Здаецца, Маўзэр пад сілу і стварэнне напружнай эмацыйнальнай насыпі («Усымінісія»), і шчырыя спавядальнасць («Апошняя песня»). Мотаму гэтыя кампазіцыі адразу становяцца хітамі, якія слухачы канцэртнага гурта «Mauzer» спявайць разам з Янам.

Безумоўна, феномену «Mauzer» а не магчымы было спраўдзіцца без таленавітых і прафесійных уздельнікаў гурта (некаторы з іх, на жаль, па розных прычынах пакінулі каманду), яны надалі новаму альбому гурта глыбіні і самавітасці. Ім пад сілу і арыгінальныя электронныя эксперыменты, якія адчуваеца ў песні «Мора», і сучасны гітарны рок, які дамінует ў «Шчаслівых людзяў»...

Што тычыцца правакацыйнасці «Rorna», то сэнс назвы новага альбома гурта «Mauzer» глуміць сам Ян Маўзэр: «Мы маем на ўвазе не фізілагічнае порна, хоць да гэтага таксама, напоўна, гэтыя называюцца ідносицца. Мы хадзілі выказаць не тое, што порна вакол, а тое, што порна ўнутры нас. Пра чарнатау душы. Мы спадзяймамоўся, што людзі, якія будуть слухаць альбом, адчуваюць тყыа думкі, якія былі ўкладзены ў яго змест».

І яшчэ адна вартаўшая ўвага абелівасць альбома «Rorna» — нават самыя заўзятыя прыхільнікі роднай мовы не знойдзяць і звязкоў сэнсавых і арфаграфічных памылак у тэкстах гурта, якія выдрукаваны на буслеце альбому. Такая пісменнасць сучасных беларускіх рок-музыкантаў не можа не радаваць!

